

Konfliktit eron jälkeisessä yhteisvanhemmuudessa

Alexi Mäkelä

Aikuiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Monografiamuotoinen

Kevätlukukausi 2024

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Mäkelä, Aleksi. 2024. Konfliktit eron jälkeisessä yhteisvanhemmuudessa. Aikuiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 58 sivua.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkittiin vanhempien välillä syntyviä eron jälkeisiä konflikteja. Tavoitteena oli kuvailla ja ymmärtää, millaisia konflikteja isien ja äitien välillä on tunnistettavissa heidän kerrottujen kokemustensa perusteella.

Tutkielmassa hyödynnettiin Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksen Vanhemmuus eron jälkeen -hankkeeseen kerättyä aineistoa. Tutkielmaan valittiin harkinnanvaraisella otannalla kahdeksan isän ja kahdeksan äidin puolistrukturoitua teemahaastattelua, joita analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Eronneet vanhemmat kertoivat konflikteja aiheutuvan yhteisvanhemmuuden käytännön asioista, lapsen kasvattamisesta sekä tunteiden hallitsemattomuudesta ja vallankäytöstä. Toisin kuin isät, äidit eivät puhuneet ollenkaan triangulaatiosta, jossa lapsi joutuu mukaan vanhempien välisiin konflikteihin. Eniten isät kokivat konflikteja aiheutuvan tunteiden hallitsemattomuudesta entisen puolison kanssa kommunikoidessa. Kaikki äidit taas korostivat epäluottamusta ja tyytymättömyyttä toisen vanhemmuuteen.

Eronneet äidit ja isät toivoivat parempaa yhteistyötä, mutta entisen kumppanin kanssa kommunikointi saattoi silti aiheuttaa voimakkaita negatiivisia tunteita. Osa vanhemmista oli menettänyt toivonsa hyvän yhteisvanhemmuuden suhteen ja toivoi, että entisen kumppanin kanssa ei tarvitsisi olla enää vuorovaiikutuksessa. Toisaalta vanhemmat myös ymmärsivät yhteisvanhemmuuden hyödyt.

Asiasanat: konflikti, erovanhemmuus, yhteisvanhemmuus, laadullinen tutkimus, sisällönanalyysi

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO.....	5
2 VANHEMMUUS ERON JÄLKEEN	7
2.1 Eroaminen Suomessa	7
2.2 Eron jälkeinen yhteisvanhemmuus	9
2.3 Eron jälkeinen yhteisvanhemmuus perheen hyvinvoinnin edistäjänä. 11	
3 EROVANHEMMUUDEN KONFLIKTIT.....	15
3.1 Konfliktin käsite	15
3.2 Konfliktit erovanhemmuudessa	17
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	20
5.1 Tutkimuskonteksti	20
5.2 Tutkimusaineisto ja tutkittavat	21
5.3 Aineiston analyysi	23
5.4 Eettiset ratkaisut.....	27
6 TULOKSET.....	30
6.1 Isien kuvaamat konfliktit eron jälkeisessä (yhteis)vanhemmuudessa..	30
6.1.1 Toimimaton tiedonvaihto.....	30
6.1.2 Lapsen kasvattamisen ristiriidat	32
6.1.3 Tunteet ja vallankäyttö	33
6.1.4 Tapaamisoikeuden estäminen	34
6.2 Äitien kuvaamat konfliktit eron jälkeisessä (yhteis)vanhemmuudessa	36
6.2.1 Haasteet lapsen asioista sopimisessa.....	36

6.2.2	Tyytymättömyys toisen vanhemmuuteen	37
6.2.3	Tunteet ja vallankäyttö	39
7	POHDINTA.....	41
7.1	Tulosten tarkastelu	41
7.2	Tutkimuksen rajoitteet	46
7.3	Jatkotutkimusaiheet.....	48
7.4	Käytännön johtopäätökset.....	49
	LÄHTEET	51

1 JOHDANTO

Suomessa viimeisen kolmenkymmenen vuoden ajan noin joka toinen avioliitto on päättynyt eroon (SVT, 2023a). Eron jälkeen vanhemmat tulevat tilanteeseen, jossa he joutuvat luomaan uuden tavan olla yhdessä vanhempia lapsilleen, kun arkihuoltajuus päättyy ja vanhemmuus tapahtuu enemmän erillään (Pruuki & Sinkkonen, 2017, s. 9). Mattila-Aallon ym. (2012, s. 213–214, 233) mukaan lapseen liittyvät asiat vaativat paljon neuvottelua vanhempien välillä ja kaikki vanhemmat eivät selviä näistä neuvotteluista ilman konflikteja. Heidän mukaansa eroa on voinut edeltää pitkä ja riitaisa elämänvaihe vanhempien välillä, jolloin konflikti on syntynyt jo ennen eroa.

Eron jälkeinen elämänvaihe vaatii vanhemmilta paljon omien tunteidensa ja ajatustensa työstämistä. Poijulan (2016, s. 267) mukaan eron jälkeen vanhempien olisi pyrittävä ymmärtämään lapsensa ja entisen kumppaninsa tunteita ilman, että pyrkii muuttamaan niitä. Hänen mukaansa vanhempien olisi hyvä ajatella aikaisempaa kumppaniaan toisena vanhempana ja yritettävä ylläpitää sellaista suhdetta, jossa asiallinen keskustelu on mahdollista. Vanhempien tulisi siis erosta huolimatta tavoitella yhdessä työskentelyä lastensa kasvattamiseksi. Elon (2019, s. 139) mukaan lasten hyvinvoinnin kannalta hyvässä erovanhemmuudessa olisi tärkeää, että vanhemmat kantaisivat yhteistä vastuuta lapsistaan, pitäisivät yllä yhteistyökykyä toistensa kanssa sekä kunnioittaisivat, arvostaisivat ja tukisivat toistensa vanhemmuutta.

Konfliktit, yhteisvanhemmuus ja lapsen suhde vanhempiin ovat kaikki yhteydessä lapsen hyvinvointiin (Nielsen, 2017). Donaheyn (2018) mukaan eron haitallisten vaikutusten minimoimiseksi vanhempien tulisi välttää konflikteja ja sen sijaan toteuttaa toimivaa yhteisvanhemmuutta. Hänen mukaansa tietoisuuden lisääminen eronneiden vanhempien konfliktien vaikutuksista lapsiin voi motivoida vanhempia reflektoimaan omaa toimintaansa ja pyrkimään vähentää konflikteja entisen kumppaninsa kanssa.

Konfliktoitunut yhteisvanhemmuus onkin yksi yhteisvanhemmuuden ulottuvuuksista (Rejaän ym., 2021; McHale ym., 2004) ja toimivalla tai toimimattomalla yhteisvanhemmuudella on joidenkin tutkimusten mukaan merkitystä lasten ja vanhempien hyvinvointiin (kts. Lamela & Figueiredo, 2016; Elo, 2019; Feinberg & Kan, 2008; Lamela ym., 2016). Lisäksi konfliktoitunut yhteisvanhemmuus saattaa aiheuttaa häiriöitä vanhempien kasvatustaidoissa ja se voi vaikuttaa negatiivisesti kaikkien perheenjäsenten välisiin vuorovaikutussuhteisiin (Rejaän ym., 2021).

Tämän laadullisen pro gradu -tutkielman tarkoituksena on kuvailla ja ymmärtää, millaisia konflikteja eronneiden isien ja äitien kokemuksissa on havaittavissa. Eli selvittää, mistä asioista eronneet vanhemmat yleensä riitelevät tai ovat tyytymättömiä toisen toimintaan. Eronneiden vanhempien välisiä konfliktiaiheita ei ole kovin paljoa käsitteellistetty ja kuvailtu. Tätä tutkielmaa kirjoittaessani huomasin, että konflikteihin johtavat tekijät tulivat aiemmissa tutkimuksissa lähinnä lyhyinä sivumainintoina (esim. Visser, 2017; Petren ym., 2017; Kontula, 2013; Mattila-Aalto ym., 2012; Pruuki & Sinkkonen, 2017; Pruett & Donsky, 2011). Tämä tutkielma pyrkii paikkamaan tuota tutkimuskentän aukkoa.

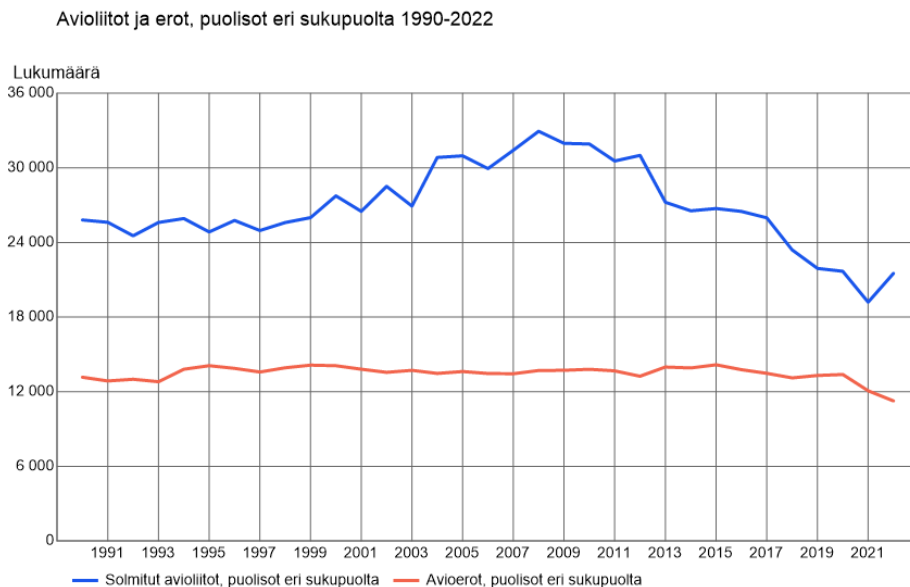
2 VANHEMMUUS ERON JÄLKEEN

2.1 Eroaminen Suomessa

Avioerojen määrä on pysynyt Suomessa vuosina 1990–2022 hyvin samana (SVT, 2023a). Avioeroja on vuosittain ollut n. 13 000–14 000 (kuvio 1). Vuonna 2021 avioerot kääntyivät laskuun. Tuolloin avioeroja oli 12 166, kun taas vuonna 2022 vain 11 370, mikä oli pienin määrä yli 30 vuoteen (SVT, 2023a). Euroopan muihin maihin verrattuna Suomessa erotaan kuitenkin paljon. Eurostatin (2023) mukaan vuonna 2021 27:n Euroopan maan listauksessa Suomessa oli neljänneksi suurin avioeromäärä tuhatta henkeä kohden. Suurempi eroprosentti tuhatta henkeä kohden oli Liettussa, Latviassa ja Ruotsissa (Eurostat, 2023).

Kuvio 1

Eri sukupuolta olevien avioliitot ja avioerot 1990–2022 (SVT, 2023a)

Castrénin ym. (2019, s. 356) mukaan tänä päivänä ero Suomessa ymmärretään kolmella eri ulottuvuudella. Ensimmäisen ulottuvuuden mukaan ero on aikuisten parisuhdetta koskeva ratkaisu silloin, kun suhde ei ole tyydyttävä. Eroami-

sesta on tullut sosiaalisesti hyväksyttävämpää, eikä sitä pidetä enää niin leimavana kuin ennen. Toisen ulottuvuuden mukaan eroaminen ymmärretään kuin mikä tahansa taloudellis-oikeudellinen sopimus. Ero aiheuttaa oikeudellisten suhteiden ja vastuiden uudelleenjärjestelyä, joita voivat olla esimerkiksi lasten huoltajuus ja elatus sekä omaisuuden jakaminen. Kolmannen ulottuvuuden mukaan ero on haaste palvelujärjestelmälle, joka pyrkii tukemaan lapsia vanhempien parisuhteen päättyessä sekä minimoimaan osallisille koituvia haittoja.

Useimmiten eron syynä ovat useat, vähitellen kasvaneet tekijät yhden yksittäisen seikan sijaan (Matikainen, 2012, s. 153–154). Kontulan (2013, s. 157) mukaan eron syitä ovat olleet Suomessa esimerkiksi uskottomuus, arvostuksen puute, vaikeudet puhua ja selvittää erimielisyyksiä, rakkauden puute sekä erilaiset arvot ja elämäntyyli. Lisäksi eroaiteita ovat lisänneet parisuhteen hoitamattomuus, seksuaaliset ongelmat, läheisyyden puute, ylikuormittava elämä, sukupuoleen liitetyt kuormitustekijät, erilaiset lähtökohdat tai suhdetta koskevat odotukset, erilleen kasvaminen sekä mielenterveysongelmat (Matikainen, 2012, s. 153–154; Kiiski, 2011, s. 152–153). Suomalaisten eroaiteita taas saattavat hidastaa esimerkiksi rakkaus puolisoon, halukkuus elää tämän kanssa, haluttomuus luopua yhteisestä kodista, taloudelliset tekijät, eron sosiaalinen tuomittavuus, uskonnolliset tai moraaliset periaatteet, riippuvaisuus puolisoista sekä merkittävimpänä tekijänä yhteiset lapset (Kontula, 2013, s. 225; Kiiski, 2012, s. 158).

Parisuhteen päättyessä vanhempien tulee sopia lasten huoltajuudesta. THL:n tilaston mukaan vuonna 2022 kuntien sosiaalitoimissa vahvistetuista lasten huoltajuutta koskevista sopimuksista 76 % päättyi yhteishuoltajuuteen ja 24 % yksinhuoltajuuteen (SVT, 2023b).

Kun lapsen vanhemmat muuttavat erilleen, mutta säilyvät lapsen huoltajina, on ratkaistava myös lapsen asumiseen liittyvät asiat (THL, 2023). Lapsi voi asua toisen vanhemman luona tai vuorotellen kummankin vanhemman luona, mutta osoitteita lapsella voi olla vain yksi (Hanifi & Nieminen, 2022). Vuonna 2022 Suomessa 151 500 perhettä koostui äidistä ja lapsista, kun taas 35 139 perhettä koostui isästä ja lapsista (SVT, 2022).

Lapsen asumiseen eron jälkeen vaikuttavat useat eri seikat. Miettisen ym. (2023) tutkimuksen mukaan asumisen ratkaisuihin vaikuttavat vanhempien taloudelliset resurssit, varhaiskasvatuspaikan tai koulun sijainti sekä mahdolliset lapsen terveydentilaan liittyvät huolet. Heidän mukaansa eron jälkeen Suomessa 59 % lapsista jää asumaan pääsääntöisesti äidin luokse. 31 % lapsista vuoroasuu, eli asuu lähes yhtä paljon äidin ja isän luona. Vain 10 % asuu pääsääntöisesti isän luona. Miettisen ym. (2023) mukaan isän korkealla sosioekonomisella asemalla oli yhteys lasten vuoroasumiseen tai pääsääntöiseen asumiseen isän luona, koska hyvin toimeentulevalla isällä on paremmat mahdollisuudet tukea lastaan taloudellisesti sekä paremmat mahdollisuudet toteuttaa vuoroasumista. Lisäksi tutkimuksessa todettiin, että mitä kauempana äidin ja isän koti sijaitsevat toisistaan, sitä epätodennäköisempää on lasten vuoroasuminen. Laki lapsen huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta tukee molempien vanhempien pysymistä lapsen elämässä eron jälkeenkin:

Tapaamisoikeuden tarkoituksena on turvata lapselle oikeus luoda ja säilyttää myönteinen ja läheinen suhde vanhempaansa, jonka luona lapsi ei asu. Tapaamisoikeuteen kuuluu, että lapsi saa ajoittain olla tämän vanhemman luona tai tavata tätä muualla taikka pitää tähän yhteyttä muulla tavoin (Laki lapsenhuollosta ja tapaamisoikeudesta, 2 §).

2.2 Eron jälkeinen yhteisvanhemmuus

Hockin ja Mooradianin (2013, s. 314) mukaan yhteisvanhemmuudella tarkoitetaan kahden ihmisen yhteistyötä lapsen kasvatuksessa. Böök ja Terävä (2022) määrittelevät sen kahden tai useamman aikuisen vastuunjaoksi ja sitoutumiseksi lapsen hoivaan ja kasvatukseen. Yhteisvanhemmuus ei välttämättä sisällä parisuhteeseen liittyviä romanttisia, seksuaalisia, tunteellisia, taloudellisia ja oikeudellisia ulottuvuuksia (Feinberg, 2003, s. 96). Kasvatusvelvollisuuden jakavat yleensä lapsen biologiset vanhemmat, mutta koska perheitä on monenlaisia, voi yhteisvanhemmuus koskea myös muunlaisia siteitä (Hock & Mooradian, 2013, s. 314). Yhteisvanhemmuus voi siis koskea esimerkiksi yhdessä olevia vanhempia, eronneita vanhempia, isää ja isovanhempia, äitiä ja enoa tai vaikka kummeja. Tässä tutkielmassa keskitytään kuitenkin lasten biologisten vanhempien väliseen eron jälkeiseen yhteisvanhemmuuteen.

Eron jälkeisellä yhteisvanhemmuudella tarkoitetaan vanhempien välistä vuorovaikutusta, joka koskee heidän lapsensa hoitoa, toimintaa ja tarpeita koskevia päätöksiä (Beckmeyer ym., 2014). Hakovirran ja Rantalaihon (2009, s. 38) mukaan eron jälkeisessä vanhemmuudessa oleellista on, että vanhemmuuden jakaminen toteutuu eri kodeissa asuvien vanhempien välillä ja lapsen suhde säilyy molempiin vanhempiin. Myös lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on kirjattu asiasta:

Lapsen huoltajat vastaavat yhdessä lapsen huoltoon kuuluvista tehtävistä ja tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset, jollei toisin ole säädetty tai määrätty (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, 5 §).

Hyvin toimiva yhteisvanhemmuus eron jälkeen sisältää lasten asioissa yhdessä toimimista tiiminä, lastenhoidon jakamista, konfliktien välttämistä sekä tunteen toisen tuesta vanhemmuuden prosesseissa (Pruett & Pruett, 2009). Lisäksi toimivassa yhteisvanhemmuudessa vanhemmat tukevat toistensa toimia ja päätöksiä, pitävät kiinni lapsen kasvatukseen liittyvistä sopimuksista sekä pidättäytyvät heikentämästä toisiaan vanhempina (Buckley, 2013, s. 1).

Böök ja Terävän (2019) tutkimukseen haastatellut ammattilaiset kuvasivat hyvin toimivan yhteisvanhemmuuden elementeiksi kolme teemaa: arvo, asenne ja arki. *Arvolla* tarkoitetaan sitä, että lapsen ensisijaisuus on arvona tärkein ja vanhempien toimintaa peilataan ja perustellaan sitä vasten. Lapsen kokemuksia ja tunteita tulisi kuunnella sekä pyrkiä selittämään ero lapselle ilman, että lapsi itse alkaa kokea syyllisyyttä tai stressiä. *Asenteella* tarkoitetaan sitä, että erosta huolimatta toista vanhempaa kunnioitetaan ja itse pyritään henkilökohtaiseen kasvuun. Vanhemmuutta ei tulisi nähdä kilpailuna, vaan yhteistyötä ja yhteisen sävelen löytämistä. Yhteistyö vaatii kärsivällisyyttä, luottamusta, asiallisuutta, käytöstapoja sekä toisen sietämistä. Kolmantena sisältönä toimivaan yhteisvanhemmuuteen ammattilaiset toivat esille toimivan *arjen* ja sen sisältämät vuorovaikutussuhteet. Heidän mukaansa lapsen arjen pyörittäminen vaatii vanhemmilta toimivaa yhteistyötä, kompromisseja, joustavuutta ja toimivaa viestintää. Ammattilaisten mukaan lapsen arkeen kuuluu erosta huolimatta yhteiset, lapsen ikätasoa vastaavat säännöt ja sopimukset (Böök & Terävä, 2019).

Kirjallisuudessa nostetaan yleensä neljä eron jälkeisen yhteisvanhemmuuden ulottuvuutta. Nämä ovat vuorovaikutus, kunnioitus ja yhteistyö, konfliktit sekä triangulaatio (Rejaän ym., 2021; McHale ym., 2004). Eron jälkeen vanhempien toiminnassa saattaa näkyä erilaisia yhdistelmiä näistä neljästä yhteisvanhemmuuden ulottuvuudesta. Rejaänin ym. (2021) mukaan *vuorovaikutusulottuvuus* koostuu vanhempien välisestä lasten kasvatukseen liittyvästä tiedonvaihdosta sekä vuorovaikutusmalleista, jotka syntyvät, kun toinen joko tukee tai heikentää toisen vanhemman vanhemmuutta. Heidän mukaansa *kunnioitus ja yhteistyö -ulottuvuudessa* on oleellista, että vanhemmat kykenevät unohtamaan erimielisyytensä lasten edun nimissä ja edistämään myönteistä suhdetta lapsen ja toisen vanhemman välillä. Tällainen toiminta auttaa vanhempia samaistumaan toisiinsa ja keskittämään keskustelun lapsen liittyviin asioihin. Rejaänin ym. mukaan *konfliktoituneen yhteisvanhemmuuden ulottuvuudessa* vanhempien väliset ristiriidat saattavat aiheuttaa häiriöitä heidän kasvatustaidoissaan ja rikkoa myönteistä vanhemmuuskäyttäytymistä. Vanhempien välinen negatiivisuus voi heijastua koko perheen käyttäytymiseen ja muuttaa myös muita vuorovaikutussuhteita huonommaksi. Korkean luokan konflikteilla voi olla myös negatiivisia vaikutuksia lapsen ja nuoren sisäiseen ja ulkoiseen käyttäytymiseen. *Triangulaatio -ulottuvuudessa* lapset joutuvat osallisiksi vanhempien välisiin konflikteihin. Tämä näkyy esimerkiksi, kun vanhemmat pyrkivät muodostamaan liittoa lapsensa kanssa toista vanhempaa vastaan tai kun lapsi ajautuu jommankumman vanhemman puolelle. Triangulaatiolla on yleensä hyvin kielteisiä vaikutuksia perheen sisäisiin suhteisiin (Rejaän ym., 2021).

2.3 Eron jälkeinen yhteisvanhemmuus perheen hyvinvoinnin edistäjänä

Eron koittaessa yksi suurimpia haasteita vanhemmilla on se, kuinka vanhemmuutta jatketaan eron jälkeen (Adamson & Pasley, 2006, s. 241). Castrénin ym. (2019, s. 341) mukaan avo- ja avioliittojen päättyminen aiheuttaa perhe- ja lähi-suhteissa sellaista liikehdintää, jolla on monenlaisia yhteiskuntapoliittisia seurauksia. Näin ollen yhteiskunnallisena kysymyksenä oleellista on, miten lapsen

ja vanhemman välinen suhde sekä eronneiden vanhempien välinen suhde muuttuvat. Heidän mukaansa parisuhteen päättyessä keskeistä on suhteiden jatkuminen, vanhempien sopimuksellisuus lapsen asioista päätettäessä sekä erilaisten riitojen sovittelu ja ratkaiseminen.

Vanhempien ero voi olla vanhemmille tai lapsille helpotus, mutta yleensä se aiheuttaa perheelle jonkinlaisen kriisin (Pruuki & Sinkkonen, 2017, s. 8). Tie kohti hyvää erovanhemmuutta voi olla monimutkainen ja vaikeiden tunteiden läpikäymisen matka (Elo, 2019, s. 139). Vanhempien tulisi sekä yhdessä ollessaan että erotessaan ottaa tavoitteekseen toteuttaa sellaista yhteisvanhemmuutta, joka maksimoi lapsen turvallisuuden tunteen ja hyvinvoinnin (Pruett & Donsky, 2011, s. 244). Parhaiten vanhempien erosta selviävät lapset, joiden vanhemmat kykenevät erosta huolimatta tekemään yhteistyötä ja välttämään riitelyä (Pruuki & Sinkkonen, 2017, s. 68). Potterin (2010) tutkimuksen mukaan vanhempien ero voi heikentää lasten psykososiaalista hyvinvointia. Lapsen hyvinvointia haavoittavia ja eroselviytymistä estäviä tekijöitä ovat esimerkiksi runsaat elämänmuutokset, vanhempien keskinäisen yhteistyökyvyn puute ja lapsen tarpeiden huomiotta jääminen (Makkonen, 2009, s. 176).

Erotessaan vanhempien olisi hyvä pohtia jo ennen kuin ongelmia ilmenee, että miten lapsen hyvinvointia ja sopeutumista muutokseen voidaan tukea erotilanteessa (Palmunen 2009, s. 76). Hokkasen mukaan (2002, s. 119) vanhemmilla on keskeinen vaikutus siihen, miten lapset voivat eron jälkeen, millaisia vaikutuksia erolla on lapseen sekä miten lapsen suhde toisaalla asuvaan vanhempaan säilyy. Lapsen sopeutumiseen ja selviytymiseen erosta vaikuttavat lapsen ja vanhemman välisen suhteen laatu, vanhempien väliset konfliktit, perheen taloudellinen tilanne (Broberg & Hakovirta, 2009, s. 124), vanhempien sopeutuminen eroon (Palmunen, 2009, s. 63) sekä vanhempien välinen yhteistyö (Pruett & Donsky, 2011, s. 233).

Joidenkin tutkimusten mukaan (esim. Lamela & Figueiredo, 2016; Elo, 2019; Feinberg & Kan, 2008) yhteisvanhemmuuden toimivuudella tai toimimattomuudella on merkittäviä vaikutuksia lapsen hyvinvoinnin eri osa-alueisiin. Se voi

myönteisesti vaikuttaa esimerkiksi lapsen kehitykseen, tunne-elämään, itsesäätelytaitoihin ja sosiaalisiin taitoihin (Feinberg ym., 2009, s. 283). Kaikissa tutkimuksissa ei ole kuitenkaan löydetty merkittävää yhteyttä toimivan yhteisvanhemmuuden (esim. Amato, Kane, & James, 2011; Beckmeyer ym., 2014) ja lapsen hyvinvoinnin välillä, vaan on korostettu enemmänkin lapsen ja vanhemman välistä suhteen toimivuutta (esim. Nielsen, 2017).

Hyvin toimivalla yhteisvanhemmuudella on todettu olevan positiivista vaikutusta lapsen ja vanhempien keskinäiseen vuorovaikutukseen (Hock & Moordian, 2013, s. 316). Jokisen ja Mikatsin (2018, s. 49) mukaan läheisillä ihmissuhteilla onkin erittäin suuri vaikutus lasten hyvinvointiin. Heidän mukaansa lasten hyvinvoinnin uhat liittyvät usein ihmissuhteiden ongelmiin, yksinäisyyteen sekä tärkeiden ihmisten puuttumiseen heidän elämästään.

Eryteisesti isän ja lapsen välinen suhde on usein vaarassa heikentyä eron jälkeen ja isät saattavat etäännyä tai jopa kadota lasten elämästä (Kelly & Emery, 2003; Poole ym., 2016; Kruk, 2016). Syitä isien katoamiseen saattavat olla esimerkiksi se, että lapset jäävät useimmiten äidin luokse asumaan (Broberg & Hakovirta, 2009, s. 139), äidit toimivat tavalla, jolla isä karkotetaan lapsen elämästä, isän uusi perhe (Makkonen, 2009, s. 190), vanhempien jatkuvat riitely eron jälkeen (Pruuki & Sinkkonen, 2017, s. 43) tai ero on tullut niin varhain, että isän ja lapsen välille ei ole ehtinyt muodostumaan vahvaa suhdetta (Harvey & Fine, 2004, s. 116). Molempien vanhempien säilyminen lapsen elämässä eron jälkeenkin olisi tärkeää. Lapsen ja isän välisellä suhteella, isän osallistumisella sekä vanhempien välisellä yhteistyöllä on merkittävä vaikutus lapsen hyvinvointiin (Broberg & Hakovirta, 2009, s. 139).

Ero aiheuttaa vanhemmille vuosia tai jopa vuosikymmeniä kestävästä ristipaineesta (Castrén, 2009, s. 29) ja eroprosessiin sisältyy monien erilaisten kuormittavien tunteiden läpikäyntiä (Kiiski, 2009, s. 180). Castrénin (2009, s. 29) mukaan ristipaineen synnyttää pyrkimys itsenäistyä puolisoista, tarve eheytyä eron aiheuttamasta kriisistä ja samalla vastata lapsen tarpeisiin sekä ylläpitää lapselle tärkeitä ihmissuhteita. Kuormittavia tunteita voivat taas olla epäonnistumisen,

syyllisyyden, yksinäisyyden, luopumisen haikeuden, epävarmuuden ja ahdistuksen tunteet (Kiiski, 2009, s. 180). Eron jälkeen ihminen joutuu käymään siis henkilökohtaisen elämän kriisin, jonka työstäminen voi kestää pitkään. Toimiva yhteisvanhemmuussuhde taas on vanhempien hyvinvointia suojaava tekijä ja se voi vaikuttaa vanhemmuuden laatuun (Lamela ym. 2016, s. 718) ja vähentää vanhempien stressiä ja masennusta (Hock & Mooradian, 2013, s. 324; Feinberg, 2002, s. 181).

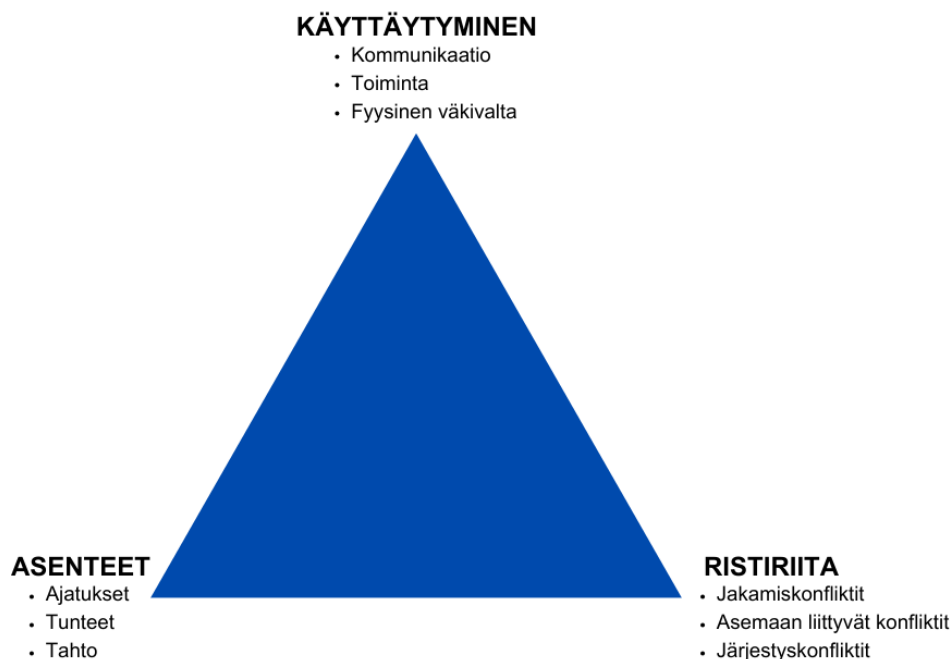
3 EROVANHEMMUUDEN KONFLIKTIT

3.1 Konfliktin käsite

Sana konflikti tulee latinalaisesta sanasta *conflictus*, joka tarkoittaa vastakkainasettelua tai yhteentörmäystä (Nordhelle, 2006). Ervastin ja Nylundin (2014) mukaan konflikti voidaan määritellä esimerkiksi osapuolten tavoitteiden, tarpeiden ja/tai intressien erimielisyydeksi, yhteensopimattomuudeksi tai ristiriidaksi. Ihmisillä on erilaisia rooleja jokapäiväisessä elämässään. Heidän mukaansa erilaisissa rooleissa, kuten esimerkiksi perheenjäsenenä, puolisona, työntekijänä, opiskelijana, asukkaana ja ystävänä voi syntyä pettymyksiä, harmitusta ja vääräyyskokemuksia, jotka johtavat konfliktiin. Konflikti aiheuttaa jännitteen kahden tai useamman osapuolen välille (Ervasti & Nylund, 2014, s. 7).

Kuvio 2

Konfliktin ulottuvuudet (Ervasti & Nylund, 2014, s. 9)

Yllä oleva kuvio 2 perustuu Johann Galtungin (2000) esittämään kolmioon konfliktin elämänkaaresta, jota Ervasti ja Nylund ovat muokanneet omien tutkimus-

tensa pohjalta. Heidän mukaansa konfliktiin sisältyy aina enemmän tai vähemmän kaikki kolmiossa esiintyvät ulottuvuudet. Konfliktissa ihmisillä on ristiriita, joka näkyy heidän käyttäytymisessään, asenteissaan ja se saadaan ratkaistua kokonaan vasta sitten, kun kaikki kolmion kärkiin liittyvät ulottuvuudet on käsitelty (Ervasti & Nylund, 2014, s. 8). Ervastin ja Nylundin (2014, s. 23) mukaan konfliktin osapuolten yhteistoiminnan nähdään vaikuttavan konfliktin kehittymiseen, syventymiseen tai eskaloitumiseen. Kummankin osapuolen toiminta vaikuttaa siis toiseen. Heidän mukaansa konfliktin syvenemistä kuvataan usein spiraalilla, joka syvenee, kunnes joku pysäyttää negatiivisen kierteen.

Nordhelle (2006, s. 13–21) on löytänyt konflikteille kuusi tyypillistä ominaisuutta. *Vastakkainasettelulla* tarkoitetaan jonkinlaista yhteentörmäystä, joihin törmäämme jatkuvasti arjessamme. Vastakkainasettelut voivat olla pieniä tai hyvinkin suuria. *Ihmisten erilaisuus* voi johtaa erimielisyyteen. Mitä suurempi ero ihmisten välillä on, sitä todennäköisempää on konfliktin syntyminen. Jotta konflikti voi syntyä, täytyy erilaisuus kuitenkin kokea ongelmallisena. *Yhteensopimattomuus* synnyttää konfliktin, jos jompikumpi osapuoli kokee, että toinen rajoittaa omien tavoitteiden ja ideoiden toteutumista. Oleellista on toisen osapuolen kokemus, todellista rajoittamista ei siis välttämättä tarvitse tapahtua. *Riippuvuudelle* ominaista on se, että osapuolten välillä on jonkinlainen suhde, jossa vähintään toinen osapuolista on riippuvainen toisesta. Konflikti saattaa syntyä, jos riippuvainen osapuoli kokee, että toisen toiminta vaikuttaa itseensä. Riippuvuussuhteessa olevien henkilöiden odotukset saattavat poiketa toisistaan. Mitä suurempaa riippuvuus on, sitä todennäköisempää on konfliktin syntyminen. Riippuvuus voi olla esimerkiksi henkistä, taloudellista tai sosiaalista. *Valta* on konfliktin ominaisuus, jossa osapuolilla voi olla erilaisia valta-asemia ja vallankäyttöä. Toista osapuolta saatetaan alistaa voimakkaastikin eri tilanteissa. Pahimmillaan vallankäyttö voi olla henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Viimeisin konfliktin ominaisuus on *sisäiset jännitystilat ja subjektiiviset näkemykset*. Tällä tarkoitetaan konfliktin aiheuttamaa kokemusta, joka voi olla hermostumista, jännitystä, fyysistä oireilua ja aggressiota. Kokemus konfliktista on kuitenkin yksilö-

kohtaista, johon vaikuttavat havaintomme ja tulkintamme tilanteista. Mitä epämiellyttävämmäksi konfliktin kokee, sitä suurempia tunteita se aiheuttaa (Nordhelle 2006, s. 13–21).

Glaslin (2009) mukaan konfliktitilanteissa on tyypillistä se, että osapuolten henkilökohtaiset piirteet muuttuvat. Konfliktitilanne saattaa muuttaa ihmisen käsityksiä, ideoita, ajattelua, tunteita, tahtoa ja käyttäytymistä. Hänen mukaansa konfliktitilanteessa haastetta tuo entisestään se, kun nämä osa-alueet yhdistyvät toisiinsa voimistaen toistensa negatiivisia vaikutuksia. Tämä saattaa näkyä esimerkiksi niin, että konfliktin osapuoli huomaa toisessa entistä enemmän ärsyttäviä piirteitä, jonka myötä pitää tästä entistä vähemmän, hänen tahtonsa kovettuu, vaatimukset lisääntyvät, joka taas johtaa katkerampaan käyttäytymiseen (Glasl, 2009, s. 19–22).

3.2 Konfliktit erovanhemmuudessa

Parisuhteen päättyessä ero saattaa aiheuttaa psyykkistä räsitystä, jolloin vanhemman toimintaa saattaa ohjata katkeruus ja kostonhalu (Elo, 2019, s. 139). Toinen tai molemmat vanhemmista saattavat tuntea eron jälkeen ahdistusta, mielialan vaihteluita, vihaa, pettymystä, närkeästä tai tulleensa loukatuksi tai nöyryytetyksi (Ruoppila, 2014; s. 119; Pruett & Donsky, 2011, s. 235). Kielteiset tunteet voivat pahimmillaan johtaa toisen vanhemman syyttelyyn, tarpeettomien lastensuojeluilmoitusten tekemiseen (Elo, 2019, s. 139), häirintään, uhkailuun, väkivallan pelkoon tai jopa väkivaltaan (Crossman ym., 2016).

Petrenin ym. (2017) mukaan vanhempien välisiä konflikteja voidaan jakaa esimerkiksi avoimen konfliktin ja piilokonfliktin muotoihin. Avoimella konfliktilla tarkoitetaan suoria konfliktin negatiivisia ilmenemismuotoja, kuten esimerkiksi huutamista, loukkaamista, sotimista tai lyömistä. Heidän mukaansa piilokonflikti taas kuvastaa konfliktin epäsuoria ilmenemismuotoja, jossa toinen osapuoli ei välttämättä ole tietoinen jännitteestä.

Feinbergin (2003, s. 9–10) mukaan vanhempien väliset konfliktit voivat johtaa siihen, että lapsi joutuu valitsemaan puolensa riitatilanteessa, mikä voi johtaa

vieraantumiseen toisesta vanhemmasta. Hänen mukaansa lapsen henkinen ja fyysinen turvallisuudentunne kärsii silloin kun lapsi altistetaan konfliktitilanteelle. Lisäksi vanhempien eron jälkeisillä konflikteilla on yhteys koko perheen toimintaan (Feinberg ym., 2007, s. 700), lasten sopeutumiseen eron jälkeen (Braver, Shapiro & Goodman, 2005), lasten tunnesäätelyyn (Amato & Afifi, 2006), lasten lisääntyviin käytöshäiriöihin ja mielenterveyden häiriöihin (Lamela & Figueredo, 2016, s. 339) sekä vanhempien hyvinvointiin (Symoens, Colman & Bracke, 2014). Vanhempien eron jälkeiset konfliktit voivat vaikuttaa haitallisesti myös lapsen omaan menestykseen tulevaisuuden parisuhteissa (Gager ym., 2016).

Eronneiden vanhempien välillä konflikteja voivat aiheuttaa esimerkiksi yhteisvanhemmuuden toteuttamisen haasteet (Visser, 2017), erimielisyydet, epävarmuus viestinnän ja kommunikoinnin suhteen toisen vanhemman kanssa, muutosten myötä uusien rajojen, roolien ja rutiinien löytäminen ja niistä neuvottelu sekä kokemus toisen vanhemman vähäisestä osallistumisesta lasten hoitoon (Petren ym., 2017). Lisäksi on havaittu, että erilaiset arvot ja elämäntyyli, vapaaajan käyttö, tunteiden ilmaisu (Kontula, 2013, s. 222–223) sekä huoli toisen vanhemman selviytymisestä lasten kanssa (Pruuki & Sinkkonen, 2017, s. 23) voivat vaikeuttaa yhteisvanhemmuutta ja luoda konflikteja. Mattila-Aallon ym. (2012, s. 234–235) mukaan vanhempien tietämättömyys siitä, mistä asioista heidän tulee sopia eron jälkeen, eriävät näkemykset lapsen hoidosta sekä arvostelu ja väärinymmärrykset ovat yleensä sellaisia tekijöitä, jotka aiheuttavat konflikteja erovanhempien välillä.

Petrenin ym. (2017) mukaan äidillä saattaa olla omasta roolistaan sellainen käsitys, että hän itse on lapsen ”päähuoltaja”, jolloin äiti saattaa hallinnoida lapsen ja isän välisiä rajoja ja suhdetta sekä isän ja hänen itsensä välistä viestintää. Isät saattavatkin kokea, että heillä ei ole riittävää äänivaltaa eron jälkeen lapsen elämässä, mikä voi johtaa toimivan yhteisvanhemmuuden sijasta valtataisteluun ja konfliktiin (Pruett & Donsky, 2011, s. 235). Tutkimusten mukaan erovanhempien välillä konfliktiriskiä lisää lisäksi se, jos jommankumman tai molempien vanhempien sosiaalisessa verkostossa esiintyy paheksuntaa toista vanhempaa kohtaan (Visser, 2017; Ervasti & Nylund, 2014, s. 19).

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSY- MYKSET

Tämän laadullisen pro gradu -tutkielman tarkoituksena on tutkia vanhempien välillä syntyviä eron jälkeisiä konflikteja. Tavoitteena on kuvailla ja ymmärtää, millaisia kokemuksia isillä ja äideillä on eron jälkeisistä konflikteista. Tutkielmassa hyödynnetään eronneiden vanhempien yksilöhaastatteluja.

Tämän tutkielman tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Millaisia eron jälkeisiä (yhteis)vanhemmuuden konflikteja isien kerro-
tuissa kokemuksissa on havaittavissa?
- 2) Millaisia eron jälkeisiä (yhteis)vanhemmuuden konflikteja äitien kerro-
tuissa kokemuksissa on havaittavissa?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuskonteksti

Tämä tutkielma sijoittui perhetutkimuksen kentälle ja tutkimuksen taustalla on elämäntieteen teoria, jossa kuvataan elämäntieteen tapahtumana, jossa yksilön eri ikäkaudet sekä eri elämäntilanteet vaikuttavat toisiinsa (Ruoppila, 2014, s. 99–100; Allen & Henderson, 2017, s. 7–8). Ruoppilan mukaan perheiden elämäntieteen muokkaa perheen jäsenten keskinäinen jatkuva vuorovaikutus. Perheiden elämäntieteen vaikuttavat erilaiset elämäntapahtumat, kuten esimerkiksi parisuhteen muodostaminen, avioliitto, lapsen syntymä, eroaminen, uudelleen avioutuminen ja isovanhemmuus (Ruoppila, 2014, s. 117–118). Kun jokin tapahtuma sattuu yhden ihmisen elämässä, se vaikuttaa kaikkiin perheenjäseniin (Allen & Henderson, 2017, s. 7). Ruoppilan (2014, s. 118) mukaan erilaiset elämäntapahtumat voivat vaikuttaa myönteisesti, neutraalisti tai kielteisesti. Hänen mukaansa tapahtumat tulevat yleensä yllättäen ja voivat sopia yksilön ja perheen aikatauluun hyvin tai huonosti (Ruoppila, 2014, s. 118).

Laadullinen menetelmä soveltui tähän tutkimukseen, koska tutkielmassa pyrittiin ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta (Puusa & Juuti, 2020, s. 9). Tutkielmassa käytettiin valmista aineistoa, jonka keräsi Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitos (Böök & Terävä, 2022; Terävä & Böök, 2019) yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liitto ry:n kanssa. Haastateltava kohdejoukko on tavoitettu hyödyntämällä Ensi- ja turvakotien liiton Vanhemman neuvo -vertaistukiryhmään osallistuneita vanhempia sekä muita Ensi- ja turvakotien liiton asiakaskontakteja. Haastateltavia oli yhteensä 27, joista 16 on valittu harkinnanvaraisesti tähän tutkielmaan.

Johtopäätöksiä pyrittiin tekemään aineistosta käsin (Puusa & Juuti, 2020, s. 11), joten tutkielman analyysitapana käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla pyrittiin tulkitsemaan ja tekemään johtopäätöksiä, että empiirinen aineisto etenisi kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 108, 127).

Tieteenfilosofisista suuntauksista tässä tutkielmassa on piirteitä fenomenologis-hermeneuttisesta tieteenfilosofiasta. Puuman ja Juutin (2020, s. 71–72) mukaan fenomenologiassa ollaan kiinnostuneita ihmisen elämismaailmasta sekä ihmisen kokemuksista, joita pyritään ymmärtämään samalla tavalla kuin ihmiset itse ne ymmärtävät. Hermeneutiikka taas viittaa tekstien tulkitsemiseen, jossa pyritään löytämään merkityksiä tekstistä. Tässä tapauksessa litteroiduista aineistoista, joista tehtiin tulkintoja. Puuman ja Juutin (2020, s. 72–74) mukaan tarkoituksena on suhteuttaa litteroitu teksti laajempaan kokonaisuuteen. Tuomen ja Sarajärven mukaan (2018) sekä fenomenologisessa että hermeneuttisessa tieteenfilosofiassa tutkimuksen kannalta oleellisia asioita ovat ihmisen kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys. Tässä tutkielmassa aineistonkeruumenetelmänä hyödynnettiin teemahaastatteluja, joiden avulla kerättiin tietoa ihmisten kokemuksista ja merkityksistä.

5.2 Tutkimusaineisto ja tutkittavat

Tässä tutkielmassa hyödynnettiin Vanhemmuus eron jälkeen -hankkeeseen kerättyjä vanhempien yksilöhaastatteluja, jotka on toteutettu 2018–2021. Haastatteluihin oli varattu aikaa noin tunti ja kaikki haastattelut tallennettiin. Aineiston on kerännyt Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitos (Böök & Terävä, 2022; Terävä & Böök, 2019) yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton kanssa. Haastatteluihin osallistui yhteensä 27 eronnutta vanhempaa, joista 16 oli naisia ja 11 miehiä. Haastatteluja toteutettiin useassa eri kaupungissa, joten myös haastattelihoita oli useita. Litteroitujen haastattelujen sivumäärä vaihteli 8–27 välillä. Litteroinnin toteutustavoissa oli kuitenkin jonkin verran rakenteellisia eroavaisuuksia, koska litteroijia oli useita. Yhteensä litteroitua haastatteluaineistoa oli 338 sivua. Puheita vanhempien välisistä konflikteista eron jälkeen oli eniten havaittavissa kysymyksissä ”*Kuvaile niitä tehtäviä ja tilanteita, joissa mielestäsi toisen vanhemman tulisi kehittyä*”, ”*Miten kuvailisit omaa suhdettasi lapsen toiseen vanhempaan?*” sekä ”*Kuvaile millaista yhteistyö lapsen isän/äidin kanssa on?*”.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina ja niissä kerättiin eronneiden vanhempien tietoja, tunteita, käsityksiä ja kokemuksia keskustelemalla heidän kanssaan (Hirsjärvi & Hurme, 2014, s. 41). Oletuksena teemahaastattelussa on se, että tutkittavat ovat läpikäyneet tai kokeneet tietyn asian tai prosessin (Puusa & Juuti, 2020, s. 112). Tutkittavia yhdisti se, että he olivat eronneet puolisoista, jonka kanssa heillä oli yhteisiä lapsia. Teemahaastattelu toimi joustavana välineenä, jossa keskustelua pystyi ohjaamaan tutkimuksellisesti kiinnostaviin asioihin (Hirsjärvi & Hurme, 2014, s. 11, 34, 66). Tarkoituksena ei siis ollut asettaa tarkkoja haastattelukysymyksiä, vaan määrittää keskeiset teemat, joita haastatteluissa käsitellään (Hyvärinen, 2017, s. 21). Teemahaastattelun avulla pyrittiin ymmärtämään ilmiön perusluonnetta ja ominaisuuksia, joiden avulla tutkimuksesta pystyttiin tekemään johtopäätöksiä. Haastattelussa oli kuusi teemaa: tutkittavien taustatiedot, arjen muutokset, suhde lapseen, minä vanhempana, lapsen suhde vanhempiin sekä yhteistyövanhemmuus. Haastattelutilanteessa kysymysten muoto ja järjestys olivat vapaita ja teemat kuvasivat ja ohjasivat sitä, mikä tutkielman kannalta oli kiinnostavaa. Teemojen pohjalta haastattelija pystyi syventämään keskustelua niin pitkälle, kuin tutkimusintressit ja haastateltavan kiinnostus sallivat (Hirsjärvi & Hurme, 2014, s. 48, 67).

Tutkimuksessa ei välttämättä ole tarpeellista analysoida kaikkea aineistoa (Hirsjärvi & Hurme, 2014, s. 135) ja laadullisessa tutkimuksessa tärkeämpää on aineiston laatu kuin määrä. Aineiston määrään vaikuttaa myös tutkijan ajalliset ja rahalliset resurssit (Kananen, 2014, s. 94–95.). Tässä tutkielmassa tutkittavien määrä karsittiin kahdeksaan isän haastatteluun ja kahdeksaan äidin haastatteluun. Yhteensä tässä tutkielmassa käytettiin siis 16:ta haastattelua. Tutkittavat valittiin harkinnanvaraisesti. Aineistoksi valittiin tutkielman kannalta mahdollisimman rikasta aineistoa, eli sellaista mikä vastaisi mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiin. Harkinnanvarainen valinta toteutettiin vertailemalla litteroituja haastatteluja (Patton, 2015, s. 264). Tutkielmaan valittiin sellaiset henkilöt, joiden puheissa ilmeni eniten eron jälkeisiä konflikteja vanhempien välillä. Raajaaminen toteutettiin niin, että kaikki 27 litteroitua haastattelua luettiin ja arvioitiin asteikolla 0–5, kuinka paljon puhetta konflikteista ilmeni. Tässä asteikossa

nolla kuvasti sitä, että konfliktipuhetta ei ilmennyt ollenkaan, kun taas viitosessa sitä ilmeni huomattava määrä. Haastattelut saivat arvosanoja 0–4, joista numero 4 oli yleisin. Aineistosta löytyi siis hyvin tutkielmaan soveltuvaa aineistoa. Tutkielmaan valittiin ne aineistot, joissa ilmeni eniten konfliktipuhetta.

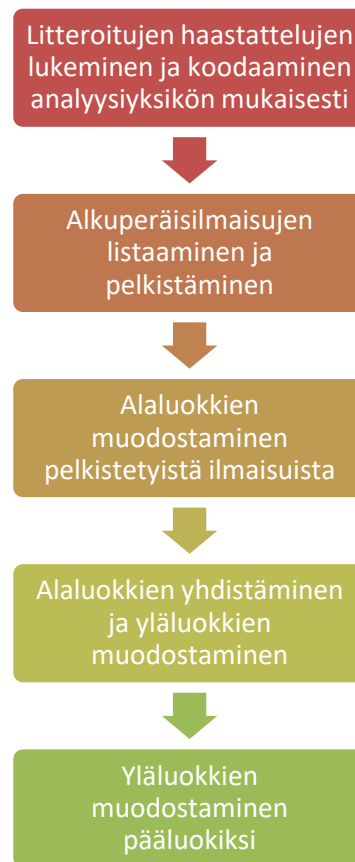
Tämän tutkielman tutkittavien ($n = 16$) keski-ikä oli 40,5 vuotta ja ikähaarukka oli 31–55 vuotta. Haastatteluhetkestä erosta oli kulunut 1–12 vuotta. Kaikissa haastatteluissa ei kuitenkaan käynyt ilmi, kuinka pitkä aika erosta oli. Lasten määrä vaihteli 1–4 välillä. Osalla tutkittavista oli uusi puoliso, jolla saattoi olla myös lapsia. 13:ta tutkittavalla oli yhteishuoltajuus ja kolmella yksinhuoltajuus. Lapsen/lasten asumisen suhteen kuusi tutkittavaa kertoi toteuttavansa vuoroviikkoasumista ja kymmenen kertoi lasten asuvan pääasiassa äidin luona. Kaikki tähän tutkielmaan valitut tutkittavat olivat työelämässä. Kuudella heistä oli ammattitutkinto, kuusi oli suorittanut alemman korkeakoulun tutkinnon ja neljä ylemmän korkeakoulun tutkinnon. Haastatteluihin osallistuneet isät ja äidit eivät ole keskenään olleet pariskuntia. Kaikki tutkittavat olivat olleet heterosuhteissa aiemman kumppaninsa kanssa. Analysoitavaa aineistoa oli lopulta 227 sivua.

5.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysitapana käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Analyysin kaikissa vaiheissa pyrittiin ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan ja rakentamaan käsitys ilmiöstä tekemällä tulkintoja ja päätelmiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 127). Sisällönanalyysi etenee vaiheittain ja tämän tutkielman aineiston analyysin vaiheet on esitelty kuviossa 3. Kuviossa on hyödynnetty Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 123) käsitystä aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheista. Vaiheita on kuitenkin nimetty ja muokattu enemmän tämän tutkielman mukaisiksi.

Kuvio 3

Tämän tutkielman aineiston analyysin vaiheet

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa litteroidut haastattelut luettiin. Samalla tekstistä koodattiin sellaiset tekstikatkelmat, joissa ilmeni kokemuksia konflikteista. Koodaaminen tapahtui niin, että konfliktikokemuksia sisältävät tekstikatkelmat merkittiin korostuskynällä. Tarkoituksena oli löytää sellaisia kokemuksia, joka vastaisi tutkimuskysymyksen: millaisia eron jälkeisiä (yhteis)vanhemmuuden konflikteja vanhempien kerrotuissa kokemuksissa on havaittavissa? Tutkielman tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti analyysiyksiköksi valittiin siis sellaiset tekstikatkelmat, joissa vanhempien välillä oli havaittavissa ristiriitoja tai tyytymättömyyttä toiseen (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 108). Analyysiyksikkö auttoi rajaamaan aineistosta tutkielman kannalta epäolennainen pois (Puusa & Juuti, 2020, s. 152).

Toisessa vaiheessa koodatut tekstikatkelmat listattiin. Tämän toimenpiteen avulla aineistosta karsittiin epäolennainen pois. Tämän jälkeen nämä koodatut

alkuperäisilmaisut pelkistettiin, eli kirjoitettiin tiiviimpään muotoon (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 87, 123).

Kolmannessa vaiheessa pelkistettyjä ilmaisuja vertailtiin ja pyrittiin löytämään sellaisia piirteitä, jotka olivat yhteisiä usealle isälle tai usealle äidille (Puusa & Juuti, 2020, s. 152). Isien pelkistettyjä ilmaisuja vertailtiin siis keskenään ja äitien pelkistettyjä ilmaisuja keskenään. Tähän syynä oli se, että tutkielmassa oli tarkoituksena tarkastella erikseen isien ja äitien kokemuksia konflikteista ja mahdollisesti löytää niissä eroavaisuuksia. Kummankin sukupuolen ilmaisuista alkoi muodostua erilaisia alaluokkia konflikteihin liittyen (taulukko 1). Alaluokkien muodostamisen avulla luotiin pohja tutkielman perusrakenteelle sekä alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 124). Kaiken kaikkiaan alaluokkia muodostui yhteensä 12. Alaluokkia olivat tiedonvaihto vanhempien välillä, taloudelliset asiat, asioista sopiminen ja sopimusten noudattamattomuus, lapsen huoltajuus ja asuminen, erilaiset kasvatuskäsitteet, epäluottamus ja tyytymättömyys toisen vanhemmuuteen, vanhemmuuden epätasa-arvoinen jakautuminen, tunteiden hallitsemattomuus entisen puolison kanssa kommunikoidessa, kontrollointi ja kiusanteko, yksityisyyden rikkominen, tapaamisoikeuden estäminen sekä toisen vanhemman negatiivinen kuvaaminen lapselle.

Kaikki alaluokat eivät olleet kuitenkin tunnistettavissa molemmilla sukupuolilla. Isien kokemuksista ei muodostunut alaluokkia epäluottamus ja tyytymättömyys toisen vanhemmuuteen, vanhemmuuden epätasa-arvoinen jakautuminen sekä yksityisyyden rikkominen. Äitien kokemuksista ei muodostunut alaluokkia lasten huoltajuus ja asuminen, erilaiset kasvatuskäsitteet, tapaamisoikeuden estäminen sekä toisen vanhemman negatiivinen kuvaaminen lapselle.

Taulukko 1

Esimerkki alkuperäisilmaisujen listaamisesta ja pelkistämisestä sekä alaluokkien muodostamisesta

Tutkittava	Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka
Isäl	"...hänen niin kun tarpeensa kontrolloida kaikkea (ei saa selvää). Aika	Ex-puoliso kontrolloi lapsiin liittyvissä asioissa	Kontrollointi ja kiusanteko

	mitä mä olen lasten kanssa ja sit se, että kaiken piti mennä niin kun hänen tahonsa mukaan, kaikki lomat ja kaikki muut.”		
Isä3	”Hän ei halua, että mä meenedes käymään siellä, et nostaa niinku pintaan kaikkia muistoja ja muuta.”	Ex-puolison näkemien aiheuttaa liikaa tunteita	Tunteiden hallitsemattomuus entisen puolison kanssa kommunikoidessa
Äiti6	”Me tehtiin se tapaamisso- pimus, mutta se on nyt jonkinlainen niinkun kompromissi ja varsinkin lasten isän kohdalta, hän ei pysty sitä, kyllä sitä tapaamis- sopia- musta sellaisenaan noudat- tamaan, mutta laittoi siihen silti nimensä.”	Isä ei ole kyennyt noudattamaan ta- paamissopimusta	Asioista sopimi- nen ja sopimus- ten noudatta- mattomuus
Äiti8	”Mutta kyllä mä aattelen et mun jotenkin suurimmat huolet liittyy siihen et hän on niin epäluotettava.”	Äiti ei kykene luotta- maan ex-puolisoonsa	Epäluottamus ja tyytymättömyys toisen vanhem- muuteen

Neljännessä vaiheessa kaikkia alaluokkia vertailtiin ja samansisältöisistä alaluokista muodostettiin niitä kuvaavia yläluokkia (taulukko 2) (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 114). Yläluokkia muodostui neljä. Yläluokat olivat muuten samat, mutta äitien kokemuksista ei muodostunut triangulaatio -yläluokkaa. Triangulaatiolla tarkoitetaan ilmiötä, jossa lapsi vedetään mukaan vanhempien välisiin konflikteihin (Petren ym., 2017). Tässä tutkielmassa kyseinen luokka ilmeni tapaamisoikeuden estämisenä ja toisen vanhemman negatiivisena kuvaamisena lapselle.

Taulukko 2

Alaluokkien muodostaminen yläluokiksi

Alaluokka	Yläluokka
Tiedonvaihto	Yhteisvanhemmuuden käytännön asiat
Taloudelliset asiat	
Asioista sopiminen ja sopimusten noudattamattomuus	
Lapsen huoltajuus ja asuminen	
Erilaiset kasvatusnäkemykset	Lapsen kasvattaminen
Epäluottamus ja tyytymättömyys toisen vanhemmuuteen	
Vanhemmuuden epätasa-arvoinen jakautuminen	
Tunteiden hallitsemattomuus entisen puolison kanssa kommunikoidessa	Tunteet ja vallankäyttö
Kontrollointi ja kiusanteko	
Yksityisyyden rikkominen	
Tapaamisoikeuden estäminen	Triangulaatio
Toisen vanhemman negatiivinen kuvaaminen lapselle	

Tutkimuksen tuloksissa sitaateista poistettiin selkokieliyden vuoksi peräkkäin toistetut sanat sekä ylimääräisiä täytesanoja, kuten ”niinku”. Kolme pistettä sitaatin alussa tarkoittaa sitä, että sitaatti on otettu keskeltä lausetta. Sitaateista karstiin siis tutkielman kannalta epäolennainen pois.

5.4 Eettiset ratkaisut

Tämä tutkielma toteutettiin hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, s. 11–14). Tutkijan on noudatettava tietosuojalainsäädäntöä (Kuula, 2011, s. 64), joten tutkimusaineistoa säilytettiin ainoastaan Jyväskylän yliopiston henkilökohtaisella U-asemalla ja aineistoa vastaanotetta-

essa allekirjoitettiin sitoumus tutkimusaineiston käytöstä. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena oli suojata tutkittavien tietoja huolimattomalta säilyttämiseltä ja suojaamattomalta sähköisiltä siirroilta, jotka voisivat johtaa ei-toivottuun ja haitalliseen tietojen käyttöön (Kuula, 2011, s. 208). Vastaanotettu aineisto tuhottiin U-asemalta, kun pro gradu -tutkielma valmistui.

Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin (Kuula, 2011, s. 61–62). He saivat siis itse päättää, osallistuvatko he tutkimukseen ja heillä oli mahdollisuus peruuttaa osallistumisensa missä vaiheessa tahansa. Tutkittavilta pyydettiin kirjallinen suostumus haastatteluun ja aineiston käyttämiseen. Tutkittaville jaettiin tutkijoiden yhteystiedot, joilta he halutessaan pystyivät kysymään aineiston käytöstä lisätietoja.

Tässä tutkielmassa käytettiin valmiiksi litteroituja aineistoja, joten niitä lukiessa tutkittavien henkilöllisyys ei ollut enää tunnistettavissa. Lisäksi tutkittavien yksityisyyden suojaamiseksi haastattelijat, litteroijat sekä tutkijat ovat vaihtolovelvollisia. Tutkittaville oli annettu pseudonyymi, mutta tässä tutkielmassa päädyttiin käyttämään koodinimiä ”äiti 1”, ”isä 3” ja niin edelleen. Tunnistettujen poistaminen tai muuttaminen tehdään aina tapauskohtaisesti (Kuula, 2011, s. 200). Tunnistettujen muuttamisen tarkoituksena oli vähentää tunnistamisriskiä olemalla käyttämättä samoja pseudonyymejä, mitä on käytetty aiemmissa tutkimuksissa. Uusien pseudonyymien keksimisessä olisi ollut taas vaarana se, että niistä muodostuisi sama, kuin tutkittavan oikea nimi olisi. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa tärkeimpiä eettisiä periaatteita ovat yksityisyys, luottamuksellisuus, informointiin perustuva suostumus sekä seuraukset (Hirsjärvi & Hurme, 2014, s. 20). Tunnistettavuus voisi aiheuttaa tutkittaville sosiaalista ja taloudellista vahinkoa (Kuula, 2011, s. 77, 62). Tämän tutkielman tulosten esittelyssä hyödynnettiin suoria sitaatteja. Niitä valitessa huomioitiin se, että ne eivät johtaisi tunnistamiseen ja aiheuttaisi hankaluuksia tutkittaville. Monet ihmiset osallistuvat tutkimukseen siksi, että hänelle luvataan tunnistamattomuus (Kuula, 2011, s. 205).

Tutkielmassa hyödynnettiin aiempia tutkimuksia aiheesta. Muiden kirjoittajien työtä kunnioitettiin viittaamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla (Kananen, 2017, s. 191). Lähteiden hyödyntäminen osoittaa aihealueeseen perehtymistä ja kaikki käytetyt lähteet merkittiin lähdeluetteloon.

6 TULOKSET

6.1 Isien kuvaamat konfliktit eron jälkeisessä (yhteis)vanhemmuudessa

6.1.1 Toimimaton tiedonvaihto

Isien kertomista kokemuksista ilmeni, että heikko **tiedonvaihto vanhempien välillä** aiheutti ärsytystä ja ongelmia. Isät saattoivat toivoa, että äidit jakaisivat tietoa enemmän lapsesta ja tämän asioista: ”Mä kerron ja halusin olla asenteeltani semmoinen, että kerron kaikesta oleellisesta äidille. Äiti kokee, että hänen ei tarvii oikeestaan mistään muusta kun akuutista, terveyteen liittyvästä kertoa minulle” (Isä4). Osa isistä pohti, että heidän ja äitien välillä ei välttämättä ollut minäänlaista kommunikaatiota. Vanhempien välinen viestintä ei siis ollut kunnossa ja tällöin lapset olivat saattaneet joutua viestien välittäjiksi. Isät saattoivat kerätä tietoa lasten kouluasioista tietoa esimerkiksi Wilma -tietojärjestelmän avulla:

No siinä on justiin tosiaan se kommunikaation puutos, että et ku väleissä kun ei olla... lapset joutunu oleen semmosii viestinviejiä, kun asioita ei välity, kerrota. Et oikeestaan mitään et miten koulussa menee tai mitään et. Et onneks on nykypäivänä Wilma-viestimet ja tämmöset et näkee koulukäyntiasiat aika hyvin mut. Ei se, se on hyvin harmillista joo, että ne joutuu sitten viemään sitä viestiä, kun se että meidän välinen - vanhempien välinen - viestintä kun ei ole kunnossa. (Isä8)

Isien kokemuksissa ilmeni tyytymättömyyttä lapseen liittyviin, yhteisiin **taloudellisiin asioihin**. Isien puheiden mukaan he maksoivat elatusmaksuja äidille, mutta äidit pysyivät myös muita maksuja, jotka isät kokivat epäreiluiksi. Isä1 koki äidin toiminnan niin asiattomaksi, että oli vienyt asian käräjäoikeuteen: ”...ja nyt jälkeen päin motiivit on osottautunu, taloudelliset, minkä takia multa on haluttu viedä aikaa pois. On tullu kohtuuttomat vaatimukset elatusmaksujen suhteen, että syksyn aikana on menossa käräjäoikeuteen. Olen vienyt käräjäoikeuteen sitten.” Yksi isä koki, että elatusmaksujen lisäksi äiti pyysi rahaa kaikkien muuhun, mikä ei isän mielestä hänelle kuulunut. Hän vetosi siihen, että oikeus ei ole määrännyt häntä maksamaan äidin toivomia asioita:

Se on nyt siirtynyt aika yksipuoleisesti siihen, että pitäis maksaa vakuutusmaksuja ja pitäis tehdä sitä ja rahaa sinne ja rahaa tänne. Mutta mä oon viitannu kintaalla niille vaan, että ku

ei oo mitään oikeuden määrystä, niin minkä minä sille teen, että se on ite halunnu tommosen tilanteen, niin se pitää ite pärjätä silloin myöskin, että en oo minä velvollinen elättämään häntä. (Isä6)

Elatusmaksujen ja muiden kulujen maksaminen saattoi aiheuttaa ristiriitatilanteita. Esimerkiksi Isä2 ei kokenut lapsen menojen jakoa tasa-arvoiseksi: "...hänen (äidin) mielestään pitäisi maksaa niinkö elatusmaksut ihan taulukoitten mukaisesti, mutta kuitenkin hänen ei tarvi vastaavasti vastata lasten menoista edelleen vaan, tai siis kummanki pitäis vastata menoista, mutta kumminki elatusmaksua pitäis maksaa eli, niin."

Lähes kaikkien isien kokemuksissa **asioista sopiminen ja sopimusten noudattaminen** tuotti haasteita. Heidän kokemuksistaan ilmeni, että vanhempien välisistä sopimuksista saatettiin yrittää neuvotella uudelleen. Osa isistä pohti, että ex-kumppanit eivät noudata mitään sovittuja asioita. Isä6 kertoi, että vaikka lapset olivat sovitusti äidin luona, niin äiti saattoi silti tuoda lapsia isälle hoidettavaksi: "Ja sitte eroamisen jälkeen se luisu tosiaan siihen, että niin ku saatto tulla sillee, et se tyyliin toi lapset ovelle ja sano, että pidäpä noista huoli, että hänellä on nyt tärkeämpää tekemistä."

Sen lisäksi että vanhempien keskinäisiä sopimuksia rikottiin ja uudelleen neuvoteltiin, niin myöskään ammattilaisten kanssa tehdyistä tai oikeudellisista päätöksistä ei isien kokemusten mukaan aina pidetty kiinni: "...tapaamisoikeudet mulla ois joka toinen viikonloppu ja isänpäivät ja nyt ois jouluna neljä päivää ja kaikki tämmöset, mutta kertaakaan näitä ei oo noudatettu sitten näitä tapaamisjuttuja" (Isä7).

Isät pohtivat myös vanhempien välistä joustamista. Yllättävissä muutostilanteissa isät saattoivat toivoa äideiltä parempaa suhtautumista ja joustavuutta. Joustaminen saatettiin kokea myös epätasa-arvoisesti. Äidiltä saattoi tulla toive, johon isien odotettiin vastaavan, mutta kun isät itse esittivät toiveen äidille, niin se ei käynytkään:

Äiti on pyytänyt, että mä raportaisin aina, kun mä haen päiväkodista, niin mä oon sitten pyytänyt, että voisiksä laittaa mulle videoita pojasta melkein joka päivä tai ainakin viikottain, mut hän ei niinku siihen suostunut. Niin sitten mua vähän ärsyttää se, että miks mä sit suostusin, että tämmösii konfliktijuttuja on vähän. (Isä3)

Lasten huoltajuus ja asuminen eivät olleet myöskään sellaisia asioita, jotka vanhemmat olisivat onnistuneet ratkaisemaan täydessä yhteisymmärryksessä isienkokemusten mukaan. Valtaosassa isien kokemuksista oli havaittavissa tyytymättömyyttä nykyiseen tilanteeseen. Neljässä tapauksessa lapset asuivat pääasiassa äidillään. Yhdessä tapauksessa toteutettiin vuoroviikkoasumista. Sen sijaan yhteishuoltajuus oli neljällä ja yhdessä tapauksessa yksinhuoltajuus oli äidillä. Yksi isistä luuli, että he olisivat äidin kanssa siirtymässä jossain vaiheessa vuoroviikkoasumiseen, mutta kun isä oli kysynyt asiasta, äiti olikin sanonut että ”vain hänen kuolleen ruumiinsa yli”. Suurimman osan isien kokemuksista ilmeni pettymystä erityisesti päätöksiä tekeviin ammattilaisiin ja perheen kanssa työskennelleisiin ihmisiin. He kokivat, ettei heitä ollut kuunneltu riittävästi lapsen asumisesta ja huoltajuudesta päätettäessä:

Mulla oli itelläni semmonen, että mä en kokenu, että sosiaalitoimiston väki ois millään tavalla ollu minun kanssa siinä tilanteessa, et ne oli kaikki vaan sitä ex-vaimoo kuuntelemassa ja niitä valheita kuuntelemassa. Ja mulla meni kaikki aika vaan siihen, että minä oioin niitä valheita, mitä siellä tuli. Et mä sanoinki yhdelle työntekijälle, että mitä järkee tässä on, että ku ei mua kuuntele kukaan, et minä vaan reagoin siihen, mitä mulle syötetään niin ku silmät ja suu täyteen. (Isä6)

Isät kertoivat tulleen kohdelluksi epätasa-arvoisesti lapsen huoltajuutta ja asumista koskevissa asioissa. Heidän kokemuksien mukaan heidän mielipiteitään ei ollut kuultu ollenkaan, tai äitien mielipiteitä oli kuunneltu enemmän. Tämä vaikutti aiheuttavan tyytymättömyyttä ja konflikteja vanhempien sekä isien ja ammattilaisten välillä.

6.1.2 Lapsen kasvattamisen ristiriidat

Erilaiset kasvatuskäsitteet osoittautuivat isien puheissa konflikteja aiheuttavaksi tekijäksi. Kun lapsi asui kahdessa eri kodissa, oli säännöissäkkin eroavaisuuksia. Osa isistä koki erilaiset kasvatuskäsitteet ongelmaksi. Eroavaisuuksia löytyi esimerkiksi lapsen ruutuajasta, päivärutiineista sekä siitä, mitä lapset saavat tehdä puhelimella. Isä6:n mielestä ex-kumppani ei pitänyt sopivia päivärutiineja lapsille: ”Kyl se on, tää päivärutiini on semmonen, että sen näkee vaikka otallaanki, että ei siellä kyllä pietä kiinni siitä yhtään, että ruoat, ruoka on yhtä ja samaa koko ajan, et niin ku puuttuu semmonen niin ku järjestelmällisyys ja niin

ku se rytmi.” Isien ja äitien erilaiset näkemykset lapsen päivärytmistä aiheuttivat näin ollen ristiriitoja.

Erilaisten kasvatukseen näkemysten lisäksi isien kokemuksissa esiintyi **epäluottamusta ja tyytymättömyyttä toisen vanhemmuuteen**. Isät antoivat kritiikkiä äideille esimerkiksi lasten kehitystarpeiden laiminlyömisestä, virikkeettömästä elämästä sekä liiallisesta sisällä olemisesta. Isä8 antoi kritiikkiä äidille siitä, että tämä ei toteuttanut riittävän lämmintä vanhemmuutta: ”...ei oikein sieltä tavallaan semmonen, että vanhemmuus ois hänelle semmosia yhdessäolon tunteita, halailua, käpertymistä, tää tyyppistä niinkään, vaan et se vanhemmuus on niin kun asioiden suorittamista.”

6.1.3 Tunteet ja vallankäyttö

Tunteiden hallitsemattomuus entisen puolison kanssa kommunikoidessa ilmeni haasteeksi lähes kaikkien isien kokemuksissa. Isät saattoivat kritisoida äitien tunteiden hallitsemattomuutta, mutta osa isistä tunnisti ongelmaa myös itsessään. Tunteiden hallitsemisen haasteet ilmenivät esimerkiksi, kun vanhempien välinen kommunikointi johti verbaaliseen taisteluun, äänen korottamiseen tai tahalliseen provosointiin. Lisäksi entisen kumppanin näkeminen saattoi aiheuttaa joko itsessä tai vastapuolella voimakkaita kielteisiä tunteita. Tunteiden hallitsemisen vaikeudet ilmenivät vaihtelevasti kasvotusten keskustellessa ja viestien ja puheluiden välityksellä. Nämä olivat tulkittavissa pääasiassa avoimiksi konflikteiksi. Tunteiden hallinnan suhteen isät kykenivät löytämään myös omasta toiminnastaan kehitettävää: ”...tai en halua missään nimessä mitään konfliktia niinku siihen, mut tota noin niin, mä en itse voi niinku hyvin, kun mä nään (lapsen äidin), et se aiheuttaa niinku heti niinku negatiivisia tuntemuksia” (Isä1). Yksi isä pohti, että vanhemmuuden kannalta olisi tärkeää kyetä pitämään parisuhteeseen liittyvät tunteet erillään vanhemmuuteen liittyvistä asioista:

...et vaikka on tota kiukkutunnetta ni sitten pystyis silti viestittelemään sitten vanhemmuusasiat tota noin paremmin, et pitämään ne tunteet erillään niistä. Et et on vanhemmuusasiat ja sitten on se ex-parisuhdeasiat ni ne kun pystyis siinä niin kun erotteleen et, ettei menis ne tunteet sitten sekasin ni. (Isä8)

Suurin osa isistä kuvaili äitien toiminnassa **kontrollointia ja kiusantekoa**. Kontrollointia koettiin ilmenevän esimerkiksi lasten kanssa vietettävässä ajassa, lomien pitämisessä, puhelinnumeron estämisessä ja siinä, että asiat pitää mennä äidin tahdon mukaisesti. Isä1 kuvaili kontrollointia isän ja lasten suhdetta rajoitettavaksi: "...hänen niin kun tarpeensa kontrolloida kaikkea... Aika mitä mä olen lasten kanssa ja sit se, että kaiken piti mennä niin kun hänen tahtonsa mukaan, kaikki lomat ja kaikki muut."

Äitien koettiin tekevän kiusaa esimerkiksi vaikeuttamalla tahallaan asioista sopimista ja lasten tapaamista. Lisäksi heidän koettiin tehneen perättömiä lastensuojeluilmoituksia sekä esittäneen perättömiä väitteitä perheen kanssa työskenteleville ammattilaisille ja muille perheen ulkopuolisille ihmisille. Isä7 koki, että häntä oli kiristetty ja huijattu huoltajuusasiassa: "No tällä hetkelläkin tuota huoltajuus niin kun, annoin yksinhuoltajuuden sille, että vastapuolen asianajaja ja vastapuoli lupasi mulle, että lopettavat tapaamisten estämisen, jos annan yksinhuoltajuuden." Syiksi kokemaansa häirintään isät pohtivat esimerkiksi äidin oman asetelman parantamisen lapsen huoltajuus- ja asumisasioissa: "...silloin kun äiti halus erota, niin äidillä oli selvä taktiikka, että miten hän pelaa sen asian. Niin äiti teki niin, että hän teki perättömiä ilmoituksia. Hän väitti päiväkodilla, neuvolassa, poliisissa, että isä oli ollut henkisesti ja fyysisesti väkivaltanen häntä kohtaan" (Isä4). Isä6 pohti kiusanteon syyksi taas uuden kumppaninsa: "...ku se hoksas, että mä, tota, seurustelen jonkun kanssa, niin sit alko taas se kiusanteko ja semmonen, että. Sitte ei meinannu mikään ensin käyä."

6.1.4 Tapaamisoikeuden estäminen

Tapaamisoikeuden estämistä ilmeni suurimman osan isien kokemuksissa. Isien mukaan äidit estivät siis lapsia tapaamasta isiään. Suurin osa isistä koki tapaamisoikeuden estämisen olevan systemaattista toimintaa. Yksi isä koki tätä tapahtuneen kuitenkin vain eron alkuvaiheessa, kun häntä oli estetty pääsemästä yhteisen lapsen ristiäisiin. Syiksi tapaamisoikeuden estämiseen isät kokivat esimerkiksi tahallisen kiusaamisen: "Suurin hankaluus on se, että niinkö ex-vaimo sano lastenvalvojalle, että tavoitteena on se, että mä en tapaa lapsia" (Isä2). Syiksi

tapaamisoikeuden estämiseen nähtiin myös rangaistus vanhempien keskinäisestä riitelystä: ”Mä olin käytännössä saman ajan koko ajan lasten kanssa ja sitte aina, ku se rupes kiukuttelemaan, niin se saatto pantata viikon tai kuukauden tai jotain lapsia sillee, et en nähny niitä kertaakaan ja, et se on tehny just semmosta” (Isä6). Yksi isä pohti äidin olevan kateellinen siitä, että lapset olivat kiintyneempiä häneen ja siksi äiti halusi estää isää tapaamasta lapsia:

...lakikin sanoo, että lapsen lähivanhemman tulee vaalia lapsen suhdetta toiseen vanhempaan, tulee tukea sitä. Meillä oli ilmeistä, että äiti ei halunnut yhteistyötä, äiti ei halunnut tukea minun vanhemmuutta. Halus päinvastoin minua pois lasten luota, osittain sen takia, että lapset oli kiintyneempiä minuun kuin häneen. Hän pelkäsi sitä. Hän oli siitä varmasti kateellinen. (Isä4)

Isien kertomuksissa tuli esille **toisen vanhemman negatiivista kuvaamista lapsille**. Näissä tapauksissa isät kokivat, että äiti puhui lapsille negatiiviseen sävyyn heistä. Isät kokivat, että äidit valehtelevat ja pyrkivät manipuloimaan lapsia sekä vieraannuttamaan isästään. Useimmiten isät havaitsivat tämän lasten puheista, kuten Isä2 kuvaili: ”Heiän (lasten) puheesta saa sellasen mielikuvan, että edellinen viikko on kerrottu, että isillä on asiat tällä tavalla ja sitten se, ne puheet ei kohtaa todellisuutta ja sitten se tuo lapsille epävarmuutta.” Isä8 kertoi, että hänen lapsensa tiedosti äidin puhuvan isästä pahaa: ”...viimekskin sano tossa kun nähtiin, että et kyl siellä on jotain juttuja taas isästä manattu.” Hän kertoi lapsen halunneen puolustaa isää äidille.

Konfliktoitunut yhteisvanhemmuus näyttäytyi taistelutantereena, jossa erimielisyyksiä aiheutui pienistäkin asioista ja asiallinen keskustelu oli vähäistä siitäkin huolimatta, että osa isistä tunnisti yhteisvanhemmuuden merkityksen. Yhteisvanhemmuudella voi olla positiivinen vaikutus lapsen ja vanhempien hyvinvointiin: ”...vaikka me kuitenkin ei tykätä toisistamme enää hirveästi, mutta pitäis nyt sen verran kuitenkin arvostaa ja rakastaa sitä lasta, että ei kans kasvatettais riidan keskellä sitä ja sen verran tulla toimeen, että voidaan hänen asiat yhdessä hoitaa” (Isä7).

6.2 Äitien kuvaamat konfliktit eron jälkeisessä (yhteis)vanhemmuudessa

6.2.1 Haasteet lapsen asioista sopimisessa

Tiedonvaihto vanhempien välillä ilmeni ongelmaksi muutamien äitien kokemuksissa. Äidit kokivat haasteelliseksi sen, että isät eivät kertoneet riittävän laajasti lapseen liittyvistä asioista: "Esimerkiksi jos oli käynyt sairaalassa jomman kumman pojan kanssa jossakin kuulokontrollissa vaikka ja mää kysyn miten meni kontrolli, ni hänen vastaus on että normaalisti. Et hän ei voi niinku kertoa mikä se oli se lääkärin viesti" (Äiti1). Äidit saattoivat siis viesteillä esittää isille lapseen liittyviä kysymyksiä. Äitejä saattoi ärsyttää, jos vastauksen saaminen kesti pitkään, vastaus ei ollut riittävän selkeä tai vastausta ei saatu ollenkaan. Yksi äideistä kuvaili, kuinka tiedonvaihdon haasteet ärsyttivät häntä ja pohti, mitä tapahtuisi, jos hän itsekin alkaisi toimimaan samalla tavalla:

...et ei niinkö se viesti kulje tai selkeään kysymykseen, yksinkertaseen, ei saa selkeätä vastausta tai kiittausta, että asia ok tai mitä ikinäkkään ja näin pois päin. Mää en tiiä mistä se johtuu. Mutta tuota, se, tottakai se vaikeuttaa ko sitte se pannee mulla niinkö sarvet kasvamaan, että pitäiskö niinkö munki olla yhtä semmonen, jotenki, että pitäiskö mun käyttäytyä samallail, mutta mää yritän vältellä sitä. (Äiti1)

Tiedonvaihdon haasteet vanhempien välillä oli suurimmaksi osin tulkittavissa piilokonfliktiksi koska toinen osapuoli – eli tässä tapauksessa isä, ei välttämättä ollut tietoinen osapuolten välisestä jännitteestä. Äitien puheiden perusteella tiedonvaihdon haasteiden tuottamaa ärsytystä ei välttämättä tuotu esiin isälle.

Osa äideistä kertoi **taloudellisten asioiden** tuottavan ristiriitoja vanhempien välillä. Äidit kokivat, että isä ei osallistu lasten koulu-, kerho- tai päiväkotimaksuihin, vaatteiden hankintaan, harrastuskuluihin tai lasten kavereiden lahjojen hankintaan syntymäpäiville. Äiti8 koki maksavansa kaikki lapseen liittyvät asiat itse: "...ne on kaikki yksin ja vain ja ainoastaan mun vastuulla." Myös toinen äiti koki lasten kulujen jakautumisen epäreiluna:

Mä maksoin poikien harrastukset ja päiväkotimaksut ja sitte ku he oli semmosesaa niinkö, ei se yksityiskoulu oikiastaan oo, tavallaan on, mutta siis kuitenkin, olivat kaks ensimmäistä vuotta semmosessa, ni koulumaksut maksoin kaikki itse, hän ei osallistunu mihinkään... en mää oikeestaan oo siitäkää katkera ku mä aattelin, että minä vain maksan, ihan sama, mutta on mun mielestä epäreilua että hän ei osallistu. (Äiti1)

Lähes kaikki äidit kertoivat **asioista sopimisen ja sopimusten noudattamisen** olevan ongelmallista. Yhteistyö asioista neuvottelemisessa koettiin vaikeaksi. Äidit kertoivat esimerkiksi joustamattomuudesta ja epätasapuolisesta joustamisesta. Jos esimerkiksi isä oli toivonut muutosta jonkin viikonlopun suhteen, milloin lapset ovat isällä ja milloin äidillä ja äiti oli joutanut asian suhteen, niin isältä ei välttämättä oltu saatu vastavuoroista joustamista äidin ehdottaessa vastaavaa asiaa. Ongelmalliseksi kuvailtiin myös sitä, että isät eivät välttämättä pitäneet kiinni sovituista lasten tapaamisista:

No, siis ehkä suurimpana ja konkreettisimpana niin on ollu semmonen, että on vaikea ennakoida ja suunnitella eteenpäin, koska meillä niin ku nämä tapaamiset on toiminu huonosti ja on kaikki tosi riitasaa ja vaikeaa. Niin, tuota, mä en voi luottaa siihen, että toteutuuko ne tapaamiset, niin mun on sitten hankala sillai suunnitella sitä arkea kovin pitkälle eteenpäin. (Äiti7)

Osa äideistä oli pyrkinyt tekemään ammattilaisten avustuksella sopimuksia lapseen ja vanhemmuuteen liittyvistä asioista, mutta heidän kertomustensa mukaan isät eivät olleet suostuneet näihin osallistumaan, tai jos olivat, niin se oli jäänyt yhteen kertaan. Vaikka osa vanhemmista oli saanut tehtyä sopimuksia itsenäisesti tai ammattilaisten kanssa, niin välttämättä tällöinkään sopimuksia ei aina noudatettu:

Ja sitten eihän se tietenkään nästisti mennyt. Me tehtiin jonkunlainen sopimus, jota hän välittömästi, kun sopimus oli siis tehty, niin alkoi järjestelmällisesti rikkomään. Tapaamiset oli tosi hankalia, semmoista jatkuvaa uudelleen sopimista ja venkoilua ja vatvaamista. (Äiti8)

6.2.2 Tyytymättömyys toisen vanhemmuuteen

Valtaosa äideistä kuvaili **epäluottamusta ja tyytymättömyyttä toisen vanhemmuuteen**. Epäluottamusta ja tyytymättömyyttä isän vanhemmuuteen ilmeni esimerkiksi liiallisen ruutuajan antamisessa lapselle, liiallisessa sisällä olemisessä ja liikkumattomuudessa, arjen rutiineissa sekä elokuvien ikäsuositusten noudattamattomuudessa. Lisäksi huolta aiheutti yleisesti se, kuinka isät huolehtivat lapsista ja vastaavatko he lasten tarpeisiin. Äiti5 kertoi näkevänsä puutteita isän vanhemmuudessa aina kun lapset tulivat isältään. Hän koki, että isä ei huolehtinut lapsille sopivia vaatteita ja tavarat olivat hukassa: "Lähes joka kerta, joka toinen maanantai voiko sanoa vituttaa se, että lapsilla on liian pienet vaatteet päällä

tai likaiset vaatteet tai joku meiltä tulleet tavarat on hukassa tai jotakin tämmöstä, että mä niitä aina useimmiten kommunikoin sinne.” Äiti8 kertoi isän salailevan lapsen asioita itseltään ja opettaneen lapsen esimerkiksi kulkemaan julkisilla kulkuvälineillä omasta kotoaan. Hänen mielestään lapsi ei ollut riittävän vanha kulkemaan yksin: ”Ilmeisesti oli sanottu taas kerran et tästä ei äitille mainita, koska se selvis mulle jälkijättöisesti, että laps oli kulkenut sitä matkaa yksin jo pidemmän aikaa ja sen ikänen lapsi että mä en ois...”

Kaikki äidit toivat esille **vanhemmuuden epätasa-arvoisen jakautumisen**. Äidit kokivat, että isä ei osallistunut vanhemmuuteen yhtä paljon kuin äiti itse: ”Mä oon se lähivanhempi ja, se vanhempi, joka on aina kantanut vastuun ihan kaikesta, mikä liittyy lapsen elämään” (Äiti8). Äidit saattoivat kokea esimerkiksi, että he joutuivat vastaamaan lasten tarpeisiin myös silloin, kun he olivat isällään: ”...sillon ko ne ovat isällään, mutta isänsä ei voi kuskata, niin mää sitte kuskaan, vaikka se ois minun mielestä niinkö isän velvollisuus tai vastuu tai jotaki näin, mutta että mää sitte teen tämmösiä ko musta se on kumminki tärkeää” (Äiti1). Yksi äideistä joutui ratkomaan isän ja lasten välisiä riitoja näiden ollessa isällään:

...on nykyään parempi et hän mulle sanoo, sit ehkä purkaa sitä kiukkuja ja huutaa mulle enemmän ku lapsille, toki ei se nyt ehkä tunnu aina kivalta itestäänkään, mutta sillan ku hän ei pärjää lasten kanssa, tai sen nuoremman kanssa ni hän soittaa aina mulle sitte ja ite yritän sitte niitten välejä selvitellä että en sitte tiä onko se hyvä vai huono, mut tällanen toimintamalli meille on nyt tullu et ite oon aatellu et on se parempi ku se että he ite on aivan solmussa siellä eikä saa, saa sitte asioita eteenpäin. (Äiti2)

Lisäksi äitien pettymys vanhemmuuden epätasa-arvoiseen jakautumiseen saattoi liittyä myös tyytymättömyyteen isän kasvatustaitoihin, lapsen asioiden hoitamattomuuteen ja taloudelliseen panostukseen.

Vanhemmuuden epätasa-arvoiseen jakautumiseen liittyi myös se, että osa äideistä kertoi isien jääneen eron jälkeen joksikin aikaa pois lasten elämästä. Heidän kertomuksien mukaan isät saattoivat eron jälkeen viettää esimerkiksi ulkomailla aikaa tai muuten vain tarvitsivat omaa aikaa eron jälkeen, jolloin lapsien tapaaminen oli hyvin vähäistä. Äiti6 kertoi joutuneensa huolehtimaan lapsista pääosin itse eron jälkeen: ”...eron jälkeen lasten isä oli noin vuoden tosi paljon pois matkoilla... Ne (lapset) oli tottunut, että isä on pois ja nyt se oli vaan vähän enempi pois ja sitten ne välillä kävi sen luona kun se oli paikalla.” Äiti2 kertoi

isän keskittyneen uuden elämän rakentamiseen ja lapsien jääneen vähemmälle huomiolle: ”Ensimmäinen puol vuotta ja melkeen vuos oli sitä hänen omaa kriisiänsä ja oman parisuhteensa rakentamista toisen, uuden puolison kanssa, ni ne lapset jäi ihan syrjään.” Yhdessä tapauksessa isä oli kadonnut mitään ilmoittamatta ulkomaille pian eron jälkeen. Hän palasi muutamia vuosia myöhemmin kuin mitään ei olisi tapahtunutkaan: ”Oisko ollu kaks vuotta siitä, kun hän lähti, niin mä sain WhatsAppin välityksellä viestin, hyvin tylyn, hyvin semmosen niinku... Mutta siis se viesti oli hyvin semmonen tyly. Nimenomaan just se, et ollaan nyt Suomessa, että koska voin hakea lapsen ja mistä” (Äiti4). Äitien kokemusten mukaan he olivat itse siis pääosin joutuneet vastuuseen lasten hoidosta ja kasvattamisesta eron jälkeen. Osa äideistä pohti, että tilanne oli sellainen jo ennen eroakin. Isän koettu puutteellinen osallisuus saattoi aiheuttaa näin ollen tyytymättömyyttä ja konflikteja.

6.2.3 Tunteet ja vallankäyttö

Tunteiden hallitsemattomuus entisen puolison kanssa kommunikoidessa tuotti haasteita suurimman osan äitien yhteisvanhemmuudessa. Äitien kokemusten mukaan tunteiden hallitsemattomuus näkyi isissä esimerkiksi katkeruutena, provosoitumisena, kostonhaluna sekä kykenemättömyytenä kommunikoidaan äidin kanssa. Heidän mukaansa katkeruutta ilmeni esimerkiksi äidin tekemästä eropäätöksestä ja provosoitumiseen riitti se, että äiti ehdotti jotain asiaa isälle. Jotkut isät taas eivät halunneet kommunikoida entisen kumppaninsa kanssa ollenkaan. Äidit saattoivat kertoa kommunikoida lapsen asioista suoraan isän uudelle puolisolle, jonka kanssa yhteistyö toimi paremmin. Äidit kykenivät tunnistamaan myös itsessään sellaisia tunteita, jotka tekivät kommunikoinnista haasteellisempaa:

...ammattilaisen pitää hyväksyä se fakta, että pelkästään jo sen toisen vanhemman näkeminen voi vituttaa ihan... Ja ne asiat saattaa just henkilöityä. Se idea on huono sen takia, koska se tulee sen entisen puolison suusta, vaikka se siis asia olis ihan loistava. Mut pitää vaan periaatteessa olla sitä vastaan. (Äiti4)

Entinen kumppani saattoi aiheuttaa myös niin voimakkaita kielteisiä tunteita, että tämän kanssa ei olisi haluttu olla tekemisissä:

Mutta tota, mulla niinkun ne ensimmäiset vuodet eron jälkeen ja edelleenkin se mun päällimmäinen fiilis on se, että mä en haluaisi olla sen kanssa missään tekemisissä, mutta mun pakko. Se on aina ihan yhtä vastenmielistä minkä tahansa asian, ylimääräisen hoitaminen. (Äiti5)

Puolet äideistä koki isien **kontrolloivan ja tekevän kiusaa**. Äiti1 kertoi vanhempien välien olevan ”kummallista kissan hännän vetua”, jossa ikään kuin taisteltiin valta-asemasta. Hän kertoi, että ei haluaisi olla sellaisessa mukana ollenkaan. Äidit kokivat isien tahallaan vaikeuttavan asioista sopimista ja yhteistyötä. Yksi äideistä kertoi isän sanoneen haluavansa kostaa hänelle ja että hän tekisi kaikki asiat mahdollisimman hankalasti. Lisäksi äiti kertoi saavansa isältä rumia viestejä säännöllisesti. Konflikti oli siis hyvin avoin. Äiti8 taas kertoi isän osaavan ärsyttää häntä oikealla tavalla: ”Hällä on taipumuksia yrittää luikerrella jollakin tavalla tunnetasolle ja kysellä mun yksityiselämästä esimerkiksi tai jotain.”

Osa äideistä kertoi isän **rikkoneen heidän yksityisyyttään**. Yksi äideistä esimerkiksi kertoi entisen kumppaninsa toimineen niin, että tämä tuli kutsu-matta erilaisiin lapsen juhlatilaisuuksiin äidin luo. Isä oli kertonut tuovansa vain lahjan lapselle, mutta olikin aina lopulta jäänyt juhliin. Äiti8 kertoi isän rikko- neen yksityisyyttä systemaattisesti: ”...ja tungetteli mun kotiin ja keksi vessahä- dän, siin meni varmaan 2–3 vuotta et hänellä oli aina vessahätä, kun hän tuli lap- sen asioissa, hakemaan lasta tai jotakin et semmosta mis mä koin, että mun rajoja koeteltiin ja rikottiin.”

Kaikista konfliktoituneimmissa suhteissa äidit olivat hyvin turhautuneita yhteistyöhön isien kanssa. ”...mä en haluaisi olla sen kanssa missään tekemisissä, mutta mun pakko. Se on niinkun aina ihan yhtä vastenmielistä minkä tahansa asian, ylimääräisen hoitaminen” (Äiti5). Yhteisvanhemmuuden toteuttaminen saatettiin kokea siis hyvin vaikeana ja inhottavana ja äidit saattoivat jopa toivoa, että entisten kumppanien kanssa ei tarvitsisi olla yhteydessä.

Isien ja äitien kerrotuissa kokemuksissa oli paljon yhteneväisyyttä konflik- tien aiheiden kannalta. Syitä konflikteihin löytyi useita ja jo pelkästään entisen kumppanin kanssa toimiminen saattoi aiheuttaa jännitettä. Vanhemmat toivoi- vat parempaa yhteistyötä, mutta kyky yhdessä toimimiseen oli usein puutteel- lista.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Tämän tutkielman tavoitteena oli kuvailla ja ymmärtää vanhempien välillä syntyviä eron jälkeisiä konflikteja. Tulosten perusteella isien ja äitien kokemuksissa ilmeni useita erilaisia konfliktin aiheita, jotka toistuivat sukupuolesta huolimatta. Konfliktin aiheita olivat yhteisvanhemmuuden käytännön asiat, lapsen kasvattaminen, tunteet ja vallankäyttö sekä triangulaatio. Triangulaatiolla tarkoitetaan ilmiötä, jossa lapset joutuvat osallisiksi vanhempien välisiin konflikteihin (Rejaän ym., 2021; Petren ym., 2017).

Konfliktit ilmenivät vaihtelevasti sekä avoimina että piilokonflikteina (Petren ym., 2017). Avoimissa konflikteissa molemmat osapuolet olivat tietoisia konfliktista, kun piilokonfliktissa toinen osapuoli ei välttämättä ollut täysin tietoinen osapuolten välisestä jännitteestä tai sen syistä. Se, oliko konflikti avoin vai piilokonflikti, ei ollut kuitenkaan yleensä yleistettävissä tiettyihin konfliktiaiheisiin, vaan konfliktin näkyvyys oli tapauskohtaista. Avoin konflikti oli kuitenkin havaittavissa useissa tunteiden hallitsemattomuuteen sekä kontrollointiin ja kiusantekoon liittyvissä konflikteissa. Tiedonvaihdon haasteet olivat tulkittavissa usein piilokonfliktiksi.

Ervastin ja Nylundin (2014) kuvion mukaisesti käyttäytyminen, asenteet ja ristiriita olivat enemmän tai vähemmän havaittavissa kaikissa konfliktiaiheissa. Tämän tutkielman aineistoa ja tuloksia lukiessa olikin helppo yhtyä heidän väitteeseensä siitä, että konfliktin osapuolten yhteistoiminta vaikuttaa konfliktin kehittymiseen, syventymiseen ja eskaloitumiseen (Ervasti & Nylund, 2014). Siitäkin huolimatta, vaikka kyseessä oli piilokonflikti tai toinen osapuoli oli hyvin passiivisessa roolissa konfliktin suhteen – toisen vanhemman toiminnassa, käyttäytymisessä tai tekemättömyydessä saatettiin silti kokea jotain ärsyttävää tai väärää.

Eroavaisuusiakin oli havaittavissa isien ja äitien välillä. Merkittävin ero isien ja äitien tuloksissa oli se, että äitien kokemuksissa ei ilmennyt triangulaatiota ollenkaan, kun isien kokemuksissa se ilmeni useita kertoja. Isät kertoivat

entisen kumppaninsa pyrkineen estämään heitä tapaamasta lasta tai puhuneet heistä negatiivisesti lapsille. Näin ollen lapset olivat isien kokemusten mukaan joutuneet vanhempien välisen konfliktin osapuoliksi, kuten myös Rejaänin ym. (2021) tutkimuksessa triangulaatiosta ilmeni. Yhteneväisyyttä oli myös Petrenin ym. (2017) tutkimukseen, jonka mukaan äideillä saattoi olla omasta roolistaan käsitys, että he ovat lapsen ”päähuoltajia” ja saavat hallinnoida lapsen ja isän välistä suhdetta.

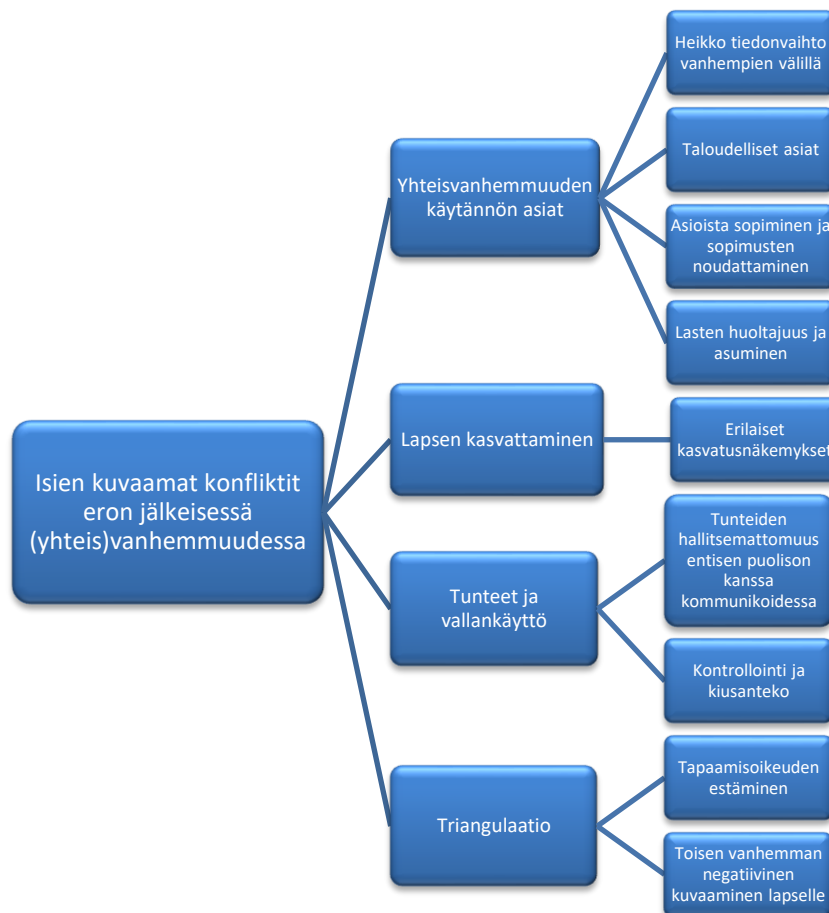
Lähes kaikki isät kertoivat kokeneensa, että ammattilaiset ja päättävät elimet eivät olleet kuunnelleet heitä riittävästi lapsen huoltajuus- ja asumisjärjestelyissä. Tämä tulos vahvisti Pruetin ja Donskyn (2011) tutkimuksen tuloksia. Heidän mukaansa kokemus kuulluksi tulemattomuudesta saattoi johtaa valtataisteluihin ja konflikteihin äidin kanssa. Tässä tutkielmassa äitien kokemuksissa ei ilmennyt tyytymättömyyttä lasten huoltajuuteen ja asumiseen, minkä voisi ajatella vahvistavan tätä isien kertomaa ilmiötä. Erotilanteissa isyys saatetaankin nähdä toissijaisena vanhemmuutena, mikä asettaa isät äitejä heikompaan asemaan huoltajuus- ja asumisjärjestelyissä (Broberg & Hakovirta, 2014).

Toisin kuin äitien kokemuksissa, isien kokemuksissa ei ollut havaittavissa epäluottamusta ja tyytymättömyyttä toisen vanhemmuuteen eikä kokemusta vanhemmuuden epätasa-arvoisesta jakautumisesta. Tämä mahdollisesti osittain johtuu siitä, että äidit usein jäävät eron jälkeen lähivanhemmaksi (SVT, 2022) ja tämän myötä toteuttavat vanhemmuutta aktiivisesti. Äidit ovat saattaneet toteuttaa vanhemmuutta jo ennen eroa aktiivisemmin kuin isät, kuten osa äideistä toisiin. Tällä voi olla yhteyttä myös äitien ja isien perinteisiin rooleihin vanhemmina.

Isien kokemuksissa ei myöskään ilmennyt yksityisyyden rikkomista, jossa entinen puoliso olisi tungetellut isän reviirille eron jälkeen. Kaiken kaikkiaan isien kuvaamia eron jälkeisiä (yhteis)vanhemmuuden konflikteja muodostui yhteisvanhemmuuden käytännön asioista, lapsen kasvattamisesta, tunteista ja valankäytöstä sekä triangulaatiosta (kuvio 4).

Kuvio 4

Isien kuvaamat konfliktit eron jälkeisessä (yhteis)vanhemmuudessa

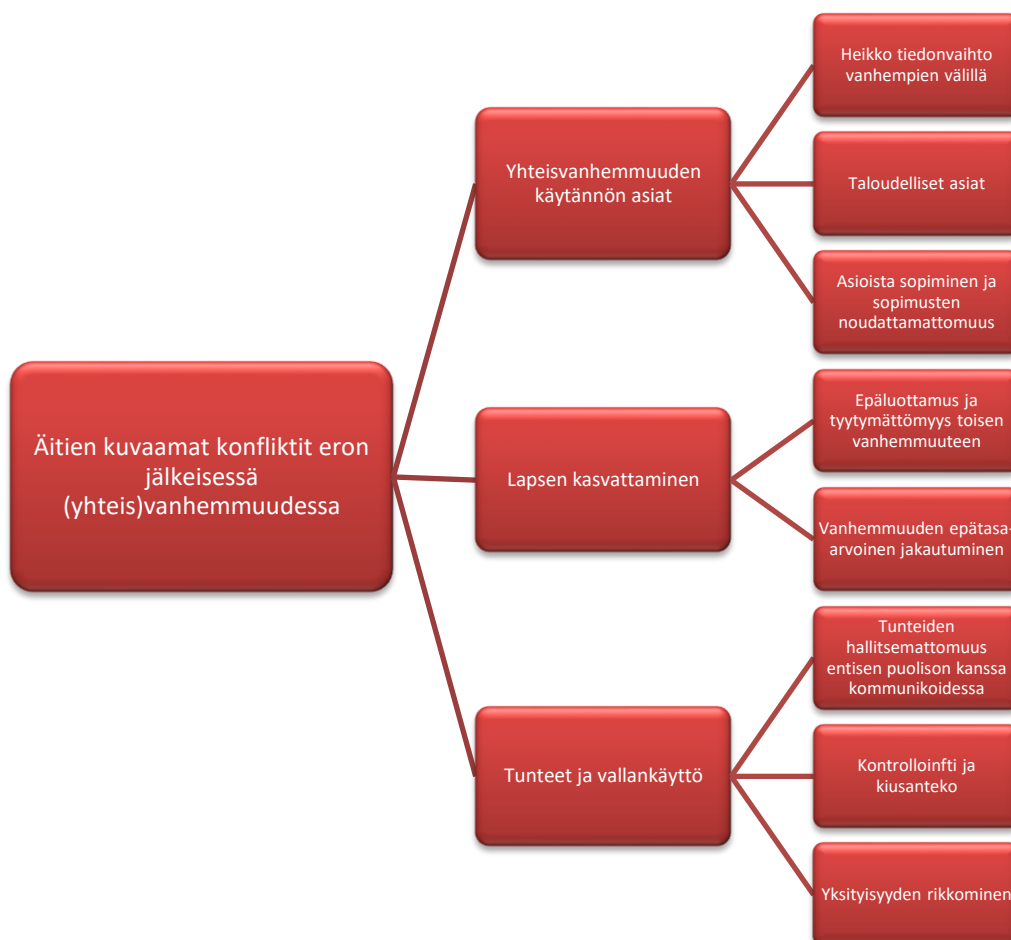

Lasten huoltajuuden ja asumisen sekä triangulaation lisäksi äitien kokemuksissa ei ilmennyt riitoja isien kanssa erilaisista kasvatuskäsitteistä. Äitien puheissa kuitenkin hyvin vahvasti korostui epäluottamus ja tyytymättömyys toisen vanhemmuuteen, ja kaikilla äideillä oli kokemus vanhemmuuden epätasa-arvoisesta jakautumisesta. Eriävät käsitteet lapsen hoidosta (Mattila-Aalto ym., 2012) korostui siis isien puheissa, kun taas toisen vanhemman arvostelu (Mattila-Aalto ym., 2012), huoli toisen vanhemman selviytymisestä lasten kanssa (Pruuki & Sinkkonen, 2017) sekä kokemus toisen vanhemman vähäisestä osallistumisesta lasten hoitoon (Petren ym., 2017) korostuivat äitien puheissa. Osa äideistä kertoi isän kadonneen lapsen elämästä hetkellisesti eron jälkeen, jolloin isä ei tavannut lasta ollenkaan. Kaikissa tapauksissa isä oli kuitenkin palannut lapsen elämään, mutta isän ja lapsen välinen suhde oli silti heikko. Tässä oli yhteneväisyyttä Kellyn ja Emeryn (2003), Poolen ym. (2016) sekä Krukin (2016) tutkimuksiin. Äitien

kuvaamia eron jälkeisiä (yhteis)vanhemmuuden konflikteja olivat yhteisvanhemmuuden käytännön asiat, lapsen kasvattaminen sekä tunteet ja vallankäyttö (kuvio 5).

Kuvio 5

Äitien kuvaamat konfliktit eron jälkeisessä (yhteis)vanhemmuudessa

Sekä äitien että isien kokemuksissa ilmeni heikkoa tiedonvaihtoa. Mattila-Aalto ym. (2012) kuvailivat, että eronneiden vanhempien välillä saattoi olla epävarmuutta viestinnän ja kommunikoinnin suhteen entisen kumppanin kanssa. Myös Petren ym. (2017) kuvailivat, että vanhempien välillä voi olla tietämättömyyttä siitä, mistä asioista heidän tulee sopia eron jälkeen ja muutokset voivat tuoda haasteita uusien rajojen, roolien ja rutiinien löytämisessä sekä neuvottelussa. Tässä tutkielmassa tiedonvaihdon haasteita ilmeni tiedon puutteellisessa jakami-

nessa, vastausviiveessä, vastausten saamattomuudessa ja osa vanhemmista kuvaili, että entisen kumppanin kanssa ei ollut minkäänlaista kommunikaatiota. Tiedonvaihdon haasteet aiheuttivat ärsytystä ja ongelmia. Vuorovaikutus onkin yksi neljästä yhteisvanhemmuuden ulottuvuudesta, joka koostuu mm. vanhempien välisestä lasten kasvatukseen liittyvästä tiedonvaihdosta (Rejaän ym., 2021).

Suurimman osan vanhempien kokemuksissa asioista sopiminen ja niiden noudattaminen tuotti haasteita. Sopimuksia saatettiin yrittää neuvotella uudelleen, niitä ei noudatettu tai niiden luominen oli vaikeaa koska yhteistyö ei sujunut. Kunnioitus ja yhteistyö on myös yksi yhteisvanhemmuuden ulottuvuudesta ja sen mukaan oleellista olisi, että vanhemmat kykenisivät unohtamaan erimielisyytensä lasten edun nimissä ja keskittämään keskustelun lapseen liittyviin asioihin (Rejaän ym., 2021).

Kommunikointia entisen puolison kanssa vaikeutti myös tunteiden hallitsemattomuus, mikä taas tuki Kontulan (2013) tutkimusta, jossa tunteiden ilmaisu nähtiin mahdolliseksi konfliktien aiheuttajaksi. Tunteiden hallitsemattomuudessa oli yhteneväisyyttä myös Glaslin (2009) tutkimukseen, jonka mukaan konfliktitilanteissa on tyypillistä se, että osapuoli huomaa toisessa entistä enemmän ärsyttäviä piirteitä, mikä saa hänet pitämään vastapuolesta entistä vähemmän. Hänen mukaansa tämä saattoi johtaa tahdon kovettumiseen ja vaatimusten lisääntymiseen, mikä puolestaan johti katkerampaan käyttäytymiseen. Tässä tutkimuksessa haastateltavat kokivat tunteiden hallitsemattomuutta niin entisessä kumppanissa, kuin myös itsessään. Entisen kumppanin näkeminen tai tämän kanssa kommunikointi saattoi aiheuttaa jo negatiivisia tunteita, kuten provosointia, provosoitumista tai katkeruutta. Tämän kaltaiset negatiiviset tunteet saattoivat johtaa riitelyyn. Elon (2019) mukaan ero voi ollakin monimutkainen ja vaikeiden tunteiden läpikäymisen matka.

Muutammat isät ja äidit kertoivat entisen kumppaninsa pyrkineen kontrolloimaan ja tekemään kiusaa heille. Heidän kokemuksissaan tämä ilmeni asioiden tahallisen vaikeuttamisena, asioiden toteuttamisena vain itselleen edullisilla tavoilla, epäasiallisten viestien lähettelynä, kostonhaluna sekä perättömien lasten-

suojeluilmoitusten tekemisenä. Vanhempien haastatteluissa ilmenneet kontrollointi ja kiusanteko tukivat Elon (2019) ja Crossmanin ym. (2016) tutkimuksia. Kontrollonnissa ja kiusanteossa oli havaittavissa myös jonkinlaista valtataistelua, joten siinä oli yhteneväisyyttä Nordhellen (2006) tutkimukseen. Hänen mukaansa valta on konfliktin ominaisuus, jossa osapuolilla saattaa olla erilaisia valta-asemia, vallankäyttöä ja toista osapuolta saatetaan alistaa voimakkaastikin eri tilanteissa.

Uusina erovanhempien välisinä konfliktiaiheina, joita tämän tutkielman teoria-aineistossa ei ilmennyt, olivat taloudelliset asiat sekä yksityisyyden rikkominen. Taloudellisista asioista syntyi konflikteja sekä isien että äitien kokemuksissa. Erimielisyyttä aiheuttivat esimerkiksi elatusmaksut, lasten koulu-, kerhotai päiväkotimaksut, vaatteiden hankinta, harrastuskulut sekä lasten kavereiden lahjojen hankinta syntymäpäiville. Yksityisyyden rikkominen tuli esiin vain äideillä. Heidän entiset kumppaninsa olivat heidän kokemuksiansa mukaan tungetelleet esimerkiksi lapsen juhlatilaisuuksiin kutsumatta sekä systemaattisesti pyrkineet lapsien mukana äidin kotiin.

7.2 Tutkimuksen rajoitteet

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävä, luotettava ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on suoritettu hyvien tieteellisten käytäntöjen edellyttämällä tavalla. Tämän tutkielman etiikkaa on esitelty jo osiossa 5.4, joten tässä kappaleessa ei enää pohdita eettisyyteen liittyviä asioita.

Tutkielman tuloksia arvioidessa on hyvä ottaa huomioon kohdejoukon valinta ja sen vaikutus tulosten siirrettävyyteen (Graneheim ym., 2017, s. 33). Tutkielman tulokset olisivat olleet erilaiset, jos Vanhemmuus eron jälkeen -hankkeeseen kerätyistä 27 haastattelusta olisi valittu eri haastattelut mukaan tähän tutkielmaan. Kaikki tutkittavat olivat valmiiksi jo Ensi- ja turvakotien liiton kontakteissa ja he olivat suostuvaisia keskustelemaan erostaan sekä osallistumaan tutkimukseen. On siis syytä huomioida se, että he edustavat tietynlaista joukkoa.

Konflikteja tarkastellessa on mahdollista, että valikoituneilla tutkittavilla saattaa korostua jotkin konfliktinmuodot ja konflikteja saattaa näkyä tavallista enemmän. Tutkittavat edustivat sellaista joukkoa, jossa ero on yleensä ollut hyvin konfliktoitunut.

Tutkielman tuloksien siirrettävyyttä ja yleistettävyyttä pohtiessa on hyvä huomioida lisäksi tutkittavien määrä sekä heidän taustansa. Yhteistä kaikilla tutkittavilla oli se, että he elivät heterosuhteessa, he olivat työelämässä ja suurin osa heistä oli korkeakoulutettuja. Nämä yhteiset tekijät saattoivat korostaa tuloksissa joitain osa-alueita. Tutkittavia oli 16 kappaletta. Isommalla tutkittavien määrällä konfliktien sisällöissä olisi saattanut olla enemmän variaatiota. Pienemmällä tutkittavien määrällä olisi variaatiota taas ollut mahdollisesti vähemmän. Tutkimusaineisto oli kuitenkin riittävä, koska laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkkoja sääntöjä riittävästä aineistomäärästä, vaan aineistoa kerätään vähintään sellainen määrä, että tutkimusongelma ratkeaa (Kananen, 2017, s. 186).

Tutkielmassa käytettiin valmista aineistoa, eli teemahaastattelun runkoa ei ollut tehty tähän tutkielmaan. Lisäksi haastatteluja oli toteuttamassa useita eri ihmisiä, joten haastattelijat ovat voineet painottaa eri asioita haastatteluissa, vaikka haastattelurunko onkin ollut sama. Mikäli haastattelut olisi suunniteltu tähän tutkielmaan ja toteutettu haastattelut itse, olisi niiden painopiste ollut tämän tutkielman tutkimuskysymyksissä ja tämä olisi voinut tuoda lisää variaatiota tutkielman tuloksiin.

Vaikka tässä tutkielmassa oli tarkoitus tutkia tutkittavien kokemuksia, on hyvä huomioida myös se, että asiat voivat todellisuudessa olla eri tavalla, kuin mitä haastateltavat ovat kertoneet. Haastateltavat ovat saattaneet liioitella asioita tai kertoa asioista itselleen edullisemmin. Tutkielmassa tutkittiin kuitenkin vanhempien kokemuksia, joten vanhempien puheiden tarkempi tulkitseminen ei ole ollut tarpeen tutkimuksen tuloksia esitellessä. Fenomenologisessa tutkimuksessa tarkoituksena onkin ymmärtää ilmiö sellaisena, kuin se tutkimuksessa mukana olevien henkilöiden elämismaailmassa ilmenee (Huhtinen & Tuominen, 2020, s. 297–298).

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on olennaista ottaa huomioon myös aineistojen analyysivaiheet. Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jossa tulosten uskottavuutta ja aitoutta haastaa aineiston tulkinnanvaraisuus (Braun & Clarke, 2006, s. 95). Tutkijan tulkinnoilla on suuri vaikutus tuloksiin ja vaikka aineisto olisi ollut sama, niin eri tutkija olisi voinut kiinnittää huomiota eri asioihin (Kiviniemi, 2018). Aineiston analyysin vaiheet on kuitenkin pyritty esittelemään mahdollisimman avoimesti ja yksityiskohtaisesti luotettavuuden lisäämiseksi, tutkimuksen arvioimiseksi ja toistettavuuden mahdollistamiseksi.

Tutkielmassa on pyritty huolellisesti tunnistamaan ja esittelemään mahdolliset rajoitteet sekä varmistamaan tutkimuksen luotettavuus ja merkityksellisyys. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan tutkimus tulisikin suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida avoimesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja yksityiskohtia salaamatta.

7.3 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheita tälle tutkielmalle on useita. Vastaava, laajemmalla tutkittavien määrällä toteutettu laadullinen tutkimus voisi tarjota vielä laajemman variaation konfliktien sisällöistä ja aiheuttajista. Määrällisellä tutkimuksella voisi tutkia taas erilaisten konfliktien yleisyyttä, jonka avulla selvitettäisiin, kuinka yleisiä erilaiset konfliktiaiheet ovat eronneiden vanhempien välillä.

Isien kertomuksissa korostui kokemus eriarvoisuudesta koskien lapseen liittyviä asioita. Suurin osa isistä oli kokenut tulleensa kohdelluksi epätasa-arvoisesti perheammattilaisten ja päättävien elinten toimesta. Mielestäni olisikin yhteiskunnan tasa-arvoisuuden kannalta tärkeää, että tätä asiaa tutkittaisiin laajemmin. Toisaalta taas äitien kertomuksissa korostui isien vähäinen osallistuminen lasten kasvatukseen tai tyytymättömyys näiden vanhemmuuteen. Tämän perusteella tietoisuuden lisääminen isille olisi tärkeää siitä, millaista vanhemmuutta he voisivat toteuttaa parisuhteessa, eron jälkeen sekä millaisia odotuksia heitä kohtaan äideillä on.

Lisäksi yhteisvanhemmuuden neljän eri ulottuvuuden (Rejaän ym., 2021; McHale ym., 2004) merkityksiä perheen, vanhempien sekä lasten hyvinvointiin olisi mielestäni syytä tutkia. Tämän tutkielman teoriaosuudessa kävi ilmi, että tutkijoilla oli eriäviä mielipiteitä toimivan yhteisvanhemmuuden merkityksestä esimerkiksi lasten hyvinvointiin (esim. Feinberg & Kan, 2008; Beckmeyer ym., 2014). Toimivan yhteisvanhemmuuden hyötyjä olisi syytä korostaa muutenkin. Kuten Donahey (2018) ilmaisi, tiedon lisääminen eronneiden vanhempien konfliktien vaikutuksista voi motivoida vanhempia reflektoimaan omaa toimintaansa sekä pyrkimään toimivaan yhteisvanhemmuuteen.

7.4 Käytännön johtopäätökset

Eron jälkeen lapsen liittyvät asiat vaativat paljon neuvottelua vanhempien välillä ja kaikki vanhemmat eivät selviä näistä neuvotteluista ilman konflikteja (Mattila-Aalto ym., 2012). Tämän tutkielman perusteella konflikteja voi esiintyä monista eri aiheista ja niitä saattaa olla useita yhtä aikaa. Konfliktit voivat olla sellaisia, mistä molemmat ovat tietoisia, tai sellaisia, missä toinen osapuoli ei välttämättä ole täysin tietoinen jännitteestä tai sen syistä. Eronneiden vanhempien kokemusten perusteella konflikteja aiheuttivat yhteisvanhemmuuden käytännön asiat, lapsen kasvattaminen, tunteet ja vallankäyttö sekä triangulaatio.

Erotessaan vanhempien olisi hyvä yhdessä pohtia, miten he voivat tukea lapsen hyvinvointia ja sopeutumista eroon ennen kuin ongelmia ilmenee (Palmunen 2009). Vanhempien sovinnollisuus ja hyvin toimiva yhteistyö eron jälkeen ovat tärkeitä tekijöitä, jotka suojaavat sekä lapsen että vanhempien hyvinvointia (Symoens, Colman & Bracke, 2014). Kommunikointi ja asioista sopiminen entisen kumppanin kanssa vaikutti kuitenkin olevan haastavaa, koska entisen kumppanin näkeminen tai tämän kanssa jutteleminen aiheutti voimakkaita kielteisiä tunteita. Osa vanhemmista ymmärsi toimivan yhteisvanhemmuuden merkityksen ja hyödyt, mutta yhteistyö entisen kumppanin kanssa saattoi silti olla vaikeaa.

Konfliktoituneella yhteisvanhemmuudella voi olla negatiivinen vaikutus koko perheen hyvinvointiin (esim. Lamela ym., 2016; Nielsen, 2017). Konflikteista kerrottiinkin tulkintojeni mukaan hyvin ärsyyntyneesti, väsyneesti ja turhautuneesti, eivätkä ne olleet toivottuja. Konflikteissa kummankin osapuolen toiminta vaikuttaa toiseen ja se saattaa syventyä spiraalimaisesti, kunnes joku pysäyttää tämän negatiivisen kierteen (Ervasti & Nylund, 2014). Kokemuksissaan vanhemmat vaikuttivatkin olevan umpikujassa tilanteensa kanssa ja kaikista pahiten konfliktoituneimmissa suhteissa ei välttämättä nähty toivoa paremmasta. Osa vanhemmista jopa toivoi, että ei olisi koskaan seurustellut entisen kumppaninsa kanssa.

Erovanhempien välillä syntyvien konfliktien tutkiminen ja kuvaileminen voi helpottaa niiden tunnistamista esimerkiksi eroperheitä auttavassa työskentelyssä sekä auttaa vanhempia reflektoimaan omaa toimintaansa. Konfliktien ehkäiseminen ja ratkaiseminen voi johtaa vanhempien parempaan yhteisvanhemmuuteen ja perheen kaikkien jäsenten parempaan hyvinvointiin. Mutta kuinka eronneet vanhemmat saataisiin ymmärtämään sekä oman että lastensa parhaan ja toimimaan sen mukaisesti? Siinä riittää pohdittavaa niin perheiden kanssa työskenteleville ihmisille, kuin vanhemmille itselleen.

LÄHTEET

- Adamsons, K., & Pasley, K. (2006). Coparenting following divorce and relationship dissolution. Teoksessa M. A. Fine & J. H. Harvey, *The handbook of divorce and relationship dissolution* (s. 241–261). Routledge.
- Allen, K. & Henderson A. (2017). *Family theories: foundations and applications*. Wiley Blackwell.
- Amato, P. & Afifi, T. (2006). Feeling caught between parents: Adult children's relations with parents and subjective well-being. *Journal of Marriage and the Family*, 68, 222–235. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.1741-3737.2006.00243.x>
- Amato, P. R., Kane, J. B. and James, S. (2011). Reconsidering the “good divorce”. *Family Relations*, 60, 511–524. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2011.00666.x>
- Beckmeyer, J. J., Coleman, M. & Ganong, L. H. (2014). Postdivorce coparenting typologies and children's adjustment. *Family Relations* 63(4), 526–527. <https://www.jstor.org/stable/43695412>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Braver, S. L., Shapiro, J. R. & Goodman, M. R. (2005). The consequences of divorce for parents. Teoksessa M. A. Fine & J. H. Harvey (toim.), *Handbook of divorce and relationship dissolution* (s. 313–317). Erlbaum.
- Broberg, M. & Hakovirta, M. (2014). Isyys eron jälkeen. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus* (s. 114–126). Gaudeamus.
- Broberg, M. & Hakovirta, M. (2009). Isät ja lasten hyvinvointi eron jälkeen. Teoksessa A. Kääriäinen, J. Hämäläinen & P. Pölkki (toim.), *Ero, vanhemmuus ja tukeminen* (s. 123–144). Lastensuojelun Keskusliitto.
- Buckley, C. (2013). *Co-parenting after divorce: opportunities and challenges*. The Family Institute at Northwestern University.
- Böök, M.L. & Terävä, J. (2022). ”Yhteisvanhemmuus – sehän olisi aivan mahtavaa jos se toimisi!”: Eronneiden isien ja äitien puhetta yhteistyöstä ja

vanhemmuudesta. *Kasvun tuki*, 2(1), 15–23.

<https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/128818>

- Castrén, A.-M. (2009). Mitä erosta seuraa? Eron vaikutus perheen sosiaalisiin suhteisiin. Teoksessa Kääriäinen, A., Hämäläinen, J. & Pölkki, P. (toim.) *Ero, vanhemmuus ja tukeminen* (s. 18–35). Lastensuojelun keskusliitto.
- Castrén, A.-M., Forsberg, H., & Ritala-Koskinen, A. (2019). Harvinaisesta ja kielletystä tavanomaiseksi ja hyväksytyksi: muuttuva kulttuurinen ymmärrys av(i)oerosta suomalaisessa yhteiskunnassa. *Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 27(4), 344–361. <https://doi.org/10.30668/janus.87977>
- Castrén, A.-M., Hakovirta, M., & Kuronen, M. (2019). *Ero yhteiskunnallisena kysymyksenä*. *Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 27(4), 341–343. <https://doi.org/10.30668/janus.87969>
- Crossman, K. A., Hardesty., J. L., & Raffaelli, M. (2016). “He could scare me without laying a hand on me”: Mothers’ experiences of nonviolent coercive control during marriage and after separation. *Violence Against Women*, 22 (4), 454–473. <https://doi.org/10.1177/1077801215604744>
- Donahey, Katherine. (2018). Effects of divorce on children: The importance of intervention. *Intuition: The BYU Undergraduate Journal of Psychology: Vol. 13*. <https://scholarsarchive.byu.edu/intuition/vol13/iss1/3>
- Elo, T. (2019). Vanhemmuus jatkuu eron jälkeen - kohtaa, kuuntele ja tue! Teoksessa T. Hakulinen, T. Laajasalo & J. Mäkelä (toim.), *Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen: teoriasta käytäntöön* (s. 139–140). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Ervasti, K. & Nylund, A. (2014). *Konfliktinratkaisu ja sovittelu*. Edita Publishing Oy.
- Eurostat. (2023). *Marriage and divorce statistics*. Eurostat. [Viitattu 22.10.2023]. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Marriage_and_divorce_statistics
- Feinberg, M. E. (2002). Coparenting and the transition to parenthood: A

- framework for prevention. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 5(3), 173–195. <https://doi.org/10.1023/A:1019695015110>
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: a framework for research and intervention. *Parenting, Science and Practice* 3(2), 95–131. https://doi.org/10.1207/S15327922PAR0302_01
- Feinberg, M.E., Kan, M. & Goslin, M. (2009). Enhancing coparenting, parenting, and child self-regulation: Effects of family foundations 1 year after birth. *Prevention Science*, 10(3), 276–285. <https://doi.org/10.1007/s11121-009-0130-4>
- Feinberg, M. E. & Kan, M. L. (2008). Establishing family foundations: intervention effects on coparenting, parent/infant well-being, and parent-child relations. *Journal of Family psychology* 22(2), 253–263. <https://doi.org/10.1037%2F0893-3200.22.2.253>
- Feinberg, M. E., Kan, M. L. & Hetherington, E. M. (2007). The longitudinal influence of coparenting conflict on parental negativity and adolescent maladjustment. *Journal of Marriage and Family* 69, 687–702. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00400.x>
- Gager, C. T., Yabiku, S. T., & Linver, M. R. (2016). Conflict or divorce? Does parental conflict and/or divorce increase the likelihood of adult children's cohabiting and marital dissolution? *Marriage & Family Review*, 52(3), 243–261. <https://doi.org/10.1080/01494929.2015.1095267>
- Glasl, F. (2009). *Confronting conflict*. A first-aid for handling conflict. Hawthorn Press.
- Graneheim, U. H., Lindgren B-M., & Lundan B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: A Discussion Paper. *Nurse Education Today*, 56, 29–34. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.06.002>
- Hakovirta, M., & Rantalaiho, M. (2009). Perhepolitiikka ja jaettu vanhemmuus. Teoksessa A. Kääriäinen, J. Hämäläinen & P. Pölkki (toim.), *Ero, vanhemmuus ja tukeminen* (s. 36–60). Lastensuojelun Keskusliitto.
- Hanifi, R. & Nieminen, T. (2022). *Kaksi kotia 110 000 lapsella – joka kolmas asuu yhtä paljon molemmissa*. Tilastokeskus. [Viitattu: 21.3.2024]

<https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/kaksi-kotia-110-000-lapsella-joka-kolmas-asuu-yhta-paljon-molemmissa/>

- Harvey, J. H. & Fine, M. A. (2004). *Child of divorce: Stories of loss and growth*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Hirsjärvi, S. & Hurme H. (2014). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.
- Hock, R. & Mooradian, J. (2013). Defining coparenting for social work practice: A critical interpretive synthesis. *Journal of Family Social Work*, 16(4), 314–331. <https://doi.org/10.1080/10522158.2013.795920>
- Hokkanen, T. (2002). "Sitä eletään sitä eronneen perheen elämää". Teoksessa U. Kinnunen & A. Rönkä (toim.), *Perhe ja vanhemmuus - suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen* (s. 119–140). PS-kustannus.
- Huhtinen, A-M. & Tuominen, J. (2020). Fenomenologia. Ihmisten kokemukset tutkimuksen kohteena. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 296–307). Gaudeamus Oy.
- Hyvärinen, M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 11–45). Vastapaino.
- Jokinen, K. & Mikats, J. (2018). Lähisuhteet lasten arjessa. Teoksessa P. Eerola & H. Pirskanen (toim.), *Perhe ja tunteet* (s. 49–66). Gaudeamus.
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kelly, J. B. & Emery, R. (2003). Children's adjustment following divorce: Risk and resilience perspectives. *Family Relations*, 52, 352-362. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00352.x>
- Kiiski, J. (2012). Avioeron synnyttämät haasteet ja ongelmat. Teoksessa A. Kääriäinen, J. Hämäläinen & P. Pölkki (toim.), *Challenges of divorce*,

interventions and children. Eron haasteet, välintulot ja lapset (s. 157-186). Ensi ja turvakotien liitto.

- Kiiski, J. (2011). *Suomalainen avioero 2000-luvun alussa – Miksi avioliitto puretaan, miten ero koetaan ja miten siitä selviydytään*. Kopijyvä.
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 73-87). PS-kustannus.
- Kontula, O. (2013). *Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja eron syistä*. Väestöliitto.
- Kruk, E. (2016). Divorced fathers at risk of parental alienation: practice and policy guidelines for enhancing paternal responsibility. *New male studies* 5(1), 95-112.
<https://www.newmalestudies.com/OJS/index.php/nms/article/view/206/240>
- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Vastapaino.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. (8.4.1983/361).
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361#L2P7>
- Lamela, D., Figueiredo, B., Bastos, A. & Feinberg, M. (2016). Typologies of post-divorce coparenting and parental well-being, parenting quality and children's psychological adjustment. *Child Psychiatry & Human Development* 47(5), 716–728. <https://doi.org/10.1007/s10578-015-0604-5>
- Lamela, D. & Figueiredo, B. (2016). Coparenting after marital dissolution and children's mental health: a systematic review. *Jornal de Pediatria* 92(4), 331–342. <https://doi.org/10.1016/j.jped.2015.09.011>
- Makkonen, A. (2009). Aikuisten kertomukset lapsena koetusta vanhempien erosta selviytymisestä. Teoksessa A. Kääriäinen, J. Hämäläinen & P. Pölkki (toim.), *Ero, vanhemmuus ja tukeminen* (s. 36–60). Lastensuojelun Keskusliitto.
- Mattila-Aalto, M., Bergman-Pyykkönen, M., Haavisto, V., & Karvinen-

- Niinikoski, S. (2012). Konfliktiteoreettinen näkökulma eroihin ja palvelujen kehittämiseen. Teoksessa A. Kääriäinen, J. Hämäläinen & P. Pölkki (toim.), *Eron haasteet, väliintulot ja lapset* (s. 213–241). Ensi- ja turvakotien liitto.
- McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R., & Rao, N. (2004). Growing points for coparenting theory and research. *Journal of Adult Development* 11(3), s. 221–234. <https://doi.org/10.1023/B:JADE.0000035629.29960.ed>
- Miettinen, A., Saarikallio-Torp, M. & Hakovirta, M. (2023). Lapsen vuoroasuminen vanhempien eron jälkeen ja asumisjärjestelyjen sosioekonomiset taustatekijät. *Yhteiskuntapolitiikka-lehti* 3/23. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023061454895>
- Nielsen, L. (2017). Re-examining the Research on Parental Conflict, Coparenting, and Custody Arrangements. *Psychology, Public Policy, and Law* 23(2), 211–231.
- Nordhelle, G. (2006). *Mekling: Konfliktforståelse og konflikthåndtering*. Gyldendal Akademisk.
- Palmunen, A. (2009). Asiantuntijoiden käsitykset yksivanhempaisuudesta. Teoksessa A. Kääriäinen, J. Hämäläinen & P. Pölkki (toim.), *Ero, vanhemmuus ja tukeminen* (s. 61–78). Lastensuojelun Keskusliitto.
- Patton, M. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: integrating theory and practice*. Sage Publications.
- Petren, R. E., Ferraro, A. J., Davis, T. R., & Pasley, K. (2017). Factors linked with coparenting support and conflict after divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 58(3), 145-160. <https://doi.org/10.1080/10502556.2017.1300013>
- Pojjula, S. (2016). *Lapsi ja kriisi: selvitymisen tukeminen*. Kirjapaja.
- Poole, E., Speight, S., O'Brien, M., Connolly, S. & Aldrich, M. (2016). Who are non-resident fathers? A British socio-demographic profile. *Journal of Social Policy* 45(2), 223–250. <https://doi.org/10.1017/S0047279415000653>
- Potter, D. (2010). Psychosocial well-being and the relationship between divorce and children's academic achievement. *Journal of Marriage and Family* 72(4), 933–946. <https://www.jstor.org/stable/40864955>

- Pruett, M. K., & Donsky, T. (2011). Coparenting after divorce: Paving pathways for parental cooperation, conflict resolution, and redefined family roles. Teoksessa J. P. McHale & K. M. Lindahl (toim.), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* (s. 231-250). American Psychological Association.
- Pruett, K., & Pruett, M. K. (2009). *Partnership parenting: How men and women parent differently – Why it helps your kids and can strengthen your marriage*. Da Capo Press.
- Pruuki, H. & Sinkkonen, J. (2017). *Lapsi ja ero: eväitä eteenpäin*. Kirjapaja Oy.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus Oy.
- Ranssi-Matikainen, H. (2012). *Yhdessä sittenkin: kokemukset erokriisistä, vertaistuesta ja muutoksesta parisuhteessa* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja.
- Rejaän, Z., van der Völk, I. & Branje, S. (2021). Postdivorce coparenting patterns and relations with adolescent adjustment. *Journal of Family Issues* 2021, Vol. 0(0), 1–21. <https://doi.org/10.1177/0192513X211030027>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2023a). *Siviilisäädyn muutokset*. Tilastokeskus. [Viitattu: 22.10.2023]. <https://stat.fi/julkaisu/cl8ebhtnaju70avu5stv17td>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2022). *Perheet*. Tilastokeskus. [Viitattu: 23.11.2023]. <https://stat.fi/julkaisu/cl8jxlulw9u9a0cvz1lafhjk0>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). (2023b). Perheoikeudelliset palvelut 2022: Perheoikeudellisten sopimusten määrä pienentynyt – syynä lakimuutokset ja lasten määrän väheneminen. *Tilastoraportti 17/2023*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023050541105>
- Symoens, S., Colman, E., Bracke, P. (2014). Divorce, conflict, and mental health: how the quality of intimate relationships is linked to post-divorce well-being. *Journal of Applied Social Psychology*, 44, 220–233. <https://doi.org/10.1111/jasp.12215>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö*

ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2023). *Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen.* [Viitattu 20.11.2023]. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perheoikeudelliset-palvelut/lapsen-huolto-tapaaminen-ja-asuminen>

Terävä, J., & Böök, M. L. (2019). Yhteistyövanhemmuus eron jälkeen : mitä, miksi ja miten?. Teoksessa P. Hietanen, V. Keinonen, & M. Kettunen (toim.), *Yhteistyö: Yhteistyövanhemmuuden käsikirja* (s. 11-19). Ensi- ja turvakotien liitto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Visser, M., Finkenauer, C., Schoemaker, K., Kluwer, E., van der Rijken, R., van Lawick, J., Hom, H., Clasiën de Schipper, J. & Lamers-Winkelmann, F. (2017). I'll never forgive you: high conflict divorce, social network, and co-parenting conflicts. *Journal of Child and Family Studies* 26, 3055–3066. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0821-6>